

SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

D1487

Poziv na redovnu-Glavnu skupštinu
svim gradovima članovima Saveza gradova
Kraljevine Jugoslavije.

SAVEZ GRADOVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Broj: 792-S.g. 1934.

U Zagrebu dne 8-XI 1934.

U smislu člana 20 Pravilnika Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije, sazvaó sam redovnu godišnju glavnu skupštinu na dan 9 decembra 1934 g. u 9 sati u svečanoj sali vatrogasnog doma u Kragujevcu.

Poziv prileži pod ./.

Kako Pretsjedništvo Saveza želi s tom glavnom skupštinom spojiti i poklon delegata gradova na grobu blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra Prvog Ujedinitelja na Oplencu, uveren sam da će se članovi u velikom broju odazvati pozivu na glavnu skupštinu.

Gradovi koji još nisu uplatili članarinu za 1934 godinu, neka to učine do glavne skupštine, jer će inače dođuše moći prisustvovati skupštini, ali bez prava glasa.

Ministarstvo saobraćaja zamoljeno je da delegatima gradova odobri povlašćenu vožnju na državnim železnicama i brodovima. O rezultatu te molbe biće članovi blagovremeno izvešteni.

Svi članovi umoljavaju se da gospodinu Pretsedniku Gradske opštine kragujevačke Aleksí Obradoviću, a i Upravi Saveza gradova u Zagrebu što pre saopšte imena svojih delegata za sazvanu glavnu skupštinu, kako bi se mogle blagovremeno rezervisati sobe u Kragujevcu i izvršiti sve druge nužne pripreme.

Gradove koji, bilo s kojih razloga, nikako ne bi mogli da budu zastupljeni na skupštini neposredno, po svojim vlastitim delegatima, molimo da izvole ovlastiti koji drugi grad da ih na skupštini zastupa, s punim pravom glasa, te da pretsedniku dotičnoga grada pošalju svoje pismo punomoćje za to zastupanje.

Gradove koji žele da budu na taj način zastupljeni na skupštini, molimo da nam, najdalje *do 30 novembra 1934 god.* saopšte ime grada kojemu su poslali punomoćje.

Pre skupštine, po svoj prilici dne 8 decembra 1934 god. održaće se na istom mestu sednica Poslovnog odbora Saveza gradova, kojoj mogu prisustvovati i delegati onih gradova koji nisu članovi Odbora, ali bez prava glasa.

Tajnik:

Šarić. D1487

Pretsednik:

Krbek.

3020105416

P O Z I V

na redovnu glavnu skupštinu Saveza gradova Kraljevine
Jugoslavije za 1934 godinu.

U smislu čl. 20 Pravilnika Saveza gradova Kraljevine Ju-
goslavije sazivam redovnu glavnu skupštinu Saveza gradova
na dan 9 decembra 1934 godine.

u 9 sati, u svečanoj sali vatrogasnog doma u Kragujevcu

D N E V N I R E D :

1. Pozdrav predsednika;
2. Poslovni izveštaj o radu Uprave Saveza gradova;
3. Izveštaj o blagajničkom poslovanju Savezne uprave;
4. Izveštaj Nadzornog odbora o njegovu radu i davanje razrešnice;
5. Izmena Pravilnika Saveza gradova;
6. Budžet Saveza gradova za 1935 godinu;
7. Izbor Upravnog i Nadzornog odbora te O braničkog suda (eventualno, prema odluci skupštine);
8. Predlozi članova;
9. Izbor dvojice članova za overenje zapisnika ove skupštine
10. Predavanja o komunalnim pitanjima;
11. Eventualije.

Na skupštini, u smislu čl. 14 Pravilnika, imaju pravo glasa samo oni članovi koji su uplatili članarinu za 1934 godinu.

Svaki grad ima na skupštini samo jedan glas.

Svakom gradu stoji na volju na koji način će i u kojem broju odrediti svoje delegate za glavnu skupštinu.

Glavna skupština sposobna je za donošenje punovažnih odluka, ako je prisutna polovina svih članova. Ako na skupštinu ne dođe dovoljan broj članova, održaće se *istog dana u 10 sati dopodne* glavna skupština bez obzira na broj prisutnih članova.

Predlozi članova imaju se pismeno dostaviti Predsedniku Saveza najdalje 14 dana pre skupštine, dakle *do 25 novembra 1934 g. zaključno*. Predlozi koji ne bi bili do tog roka podneseni, ili bi bili izneseni na samoj glavnoj skupštini, moćiće samo onda da dođu na raspravu, ako zato budu glasale dve trećine prisutnih članova.

Tajnik:
Šarić

Predsednik:
Krbek

SEDNICA POSLOVNOG ODBORA SAVEZA GRADOVA
(Broj 835-S.g.-1934.)

Svim gradovima članovima Poslovnog odbora, Nadzornog odbora i Obraničkog suda Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije.

U smislu čl. 16, 18 i 20 Pravilnika Saveza gradova sazivam sednicu Poslovnog odbora Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije,

koja će se održati

8 decembra 1934 god. u 16 sati u gradu Kragujevcu, i to u prostoriji koja će se članovima odbora naknadno saopštiti.

D N E V N I R E D:

1. Predmeti dnevnog reda redovne glavne skupštine Saveza gradova od 9 decembra 1934 god., i to:
 - a) izveštaj o radu uprave Saveza gradova;
 - b) izveštaj o blagajničkom poslovanju;
 - c) izmena Pravilnika;
 - d) budžet za 1935 godinu (sa pitanjem saveznog glasila);
 - e) izbor Upravnog i Nadzornog odbora te Obraničkog suda;
 - f) predlozi članova;
 - g) izbor dvojice članova za overenje zapisnika skupštine;
 - h) eventualije;
 - i) predlog o rezolucijama glavne skupštine.
2. Predlog o razrezu troškova za venac Saveza gradova na grob Viteškog Kralja Aleksandra Prvog Ujedinitelja na Oplengu.
3. Izveštaj o kretanju članstva i predlog o zaostaloj članarini.
4. Predlog o članstvu u Jugoslovenskoj uniji za zaštitu dece.
5. Predlog o zahtevu Gradskog poglavarstva u Varaždinu po predmetu taksa na priznanice gradskih preduzeća.
6. Predlog grada Maribora po predmetu ispitivanja građevinskog materijala.

Sednica može donositi punovažne odluke, ako je, pored predsednika odnosno njegovog zamenika, prisutno najmanje pet članova (čl. 18 Pravilnika).

Svaki grad koji je član Poslovnog odbora ima na sednici samo jedan glas, ali može iz pojedinog grada sednici prisustvovati i više delegata.

Sednici Poslovnog odbora mogu prisustvovati i članovi Nadzornog odbora i Obraničkog suda, ali bez prava glasa.

Tajnik:

Šarić

Predsednik:

Krbek

Nacrt Pravilnika Saveza Gradova Kraljevine Jugoslavije

I. NAZIV SAVEZA

Član 1.

Savezu gradova je naziv; „Savez gradova Kraljevine Jugoslavije“.

II. SVRHA SAVEZA

Član 2.

Savezu je svrha da se stara o zajedničkim interesima jugoslovenskih gradova i njihove samouprave.

Za tu svrhu Savez će, u granicama finansijskih mogućnosti:

1. raditi na međusobnom upoznavanju gradova i što življem doticiju među njima;
2. prikupljati statističke i druge podatke o svim ekonomskim, socijalnim i kulturnim prilikama pojedinih gradova, proučavati stručno takve podatke, te na njihovu osnovu, a služeći se i stručnim iskustvima gradova u drugim naprednijim zemljama, raditi oko unapređivanja urbanističnog razvitka gradova, te oko usavršavanja gradske administracije i gradskih ustanova;
3. vršiti, u granicama zakona, uticaj, na samoupravno i drugo državno zakonodavstvo, ukoliko se, neposredno ili posredno, tiče interesa gradova, a isto tako i na postupak nadzornih i drugih državnih i samouprav-

nih vlasti, naročito stručnim obaveštavanjem o urbanističkim prilikama i interesima gradova, sve to u cilju što slobodnijeg i što naprednijeg razvitka gradske samouprave;

4. posredovati kod vlasti pod 3 u svim konkretnim zajedničkim životnim pitanjima gradova, a i u važnim pitanjima pojedinih gradova, ukoliko to ne bi bilo u protivnosti sa opštim zajedničkim interesima gradova;
5. pomagati svojim članovima, na njihov zahtev, stručnim savetima, mišljenjima i uputstvima u svim poslovima njihova zakonskog delokruga;
6. raditi oko unapređivanja turizma i prometa stranaca u gradovima;
7. osnivati naročite ustanove za polučenje i unapređenje pojedinih ciljeva Saveza;
8. izdavati odnosno pomagati izdavanje publikacija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pitanjima gradova, te izdavati vlastito glasilo, ili unapređivati interese Saveza putem drugog glasila koje se bavi pitanjima gradske samouprave;
9. učestvovati u radu međunarodnih, napose slovenskih saveza gradova;
10. saradivati u opštenarodnim kulturnim i drugim akcijama i

manifestacijama, u duhu narodnog i državnog jedinstva, i pomagati udruženja i ustanove kojima je glavna svrha da u tom duhu rade.

III. SEDIŠTE SAVEZA

Član 3.

Sedište Saveza određuje Glavna skupština (član 15 t. 8) na tri godine kad to nađe za potrebno.

Prilikom promene sedišta Saveza određuje se rok od šest meseci za likvidaciju poslova i njihov prenos na novu Saveznu upravu (član 51 i sl.).

IV. ČLANSTVO SAVEZA

a) Članovi

Član 4.

Članovi Saveza mogu biti:

a) gradovi koji spadaju pod zakon o gradskim opštinama;

b) ostale opštine ukoliko imaju karakter grada (varoši);

Članstvo može da nastane samo na osnovu punovažne odluke dotičnog gradskog veća (opštinskog odbora).

O primanju članova pod b) donosi odluku Upravni odbor.

Članstvo teče u svakom slučaju od dana kad Savezna uprava primi upisninu (član 61) od dotičnog člana.

Član 5.

Članovi Saveza u pojedinim banovinama mogu se, po odobrenju Glavne skupštine, za svoje specijalne zajedničke interese (član 2) udruživati u banovinske potsaveze.

Pravila potsaveza or obrava Glavna skupština.

Potsavezi nemaju pravo na deo članarine Saveza po članu 62, nego mogu, pravilima iz prednjeg stava, odrediti zasebnu članarinu.

b) Prava i dužnosti članova

Član 6.

Članovi imaju pravo aktivnog učestvovanja na glavnim skupštinama Saveza (član 14), pravo da budu birani u Upravi i Nadzorni odbor (član 30 i 47), pravo da traže od Savezne uprave posredovanja, uputstva i mišljenja po svim komunalnim pitanjima (član 2 t. 4 i 5), pravo da podnose predloge Predsedništvu, Upravnom odboru i Glavnoj skupštini (član 18), te pravo služiti se svim ustanovama Saveza (član 2 t. 7).

Član 7.

Članovi su dužni unapređivati interese Saveza te čuvati i braniti njegov ugled, redovno plaćati članarinu, polaziti glavne skupštine i, ukoliko su članovi Upravnog i Nadzornog odbora, odbor-ske sednice, držati savezno glasilo, te davati Saveznoj upravi sve tražene podatke i obaveštenja.

c) Prestanak članstva

Član 8.

Članstvo prestaje:

- istupom;
- isključenjem;

Član 9.

Svaki član može u svako doba istupiti iz članstva, po odluci

građskog veća (opštinskog odbora).

U tom slučaju prestaje članstvo sa danom kad Savezna uprava primi izjavu o istupu.

Savezna uprava dužna je saopštiti istupajućem članu da je primila njegovu izjavu o istupu, sa naznakom dana prestanka članstva.

Član 10.

Ako je član istupio samo zbog nepovoljnih finansijskih prilika dotične opštine, može ga Glavna skupština, na njegovu naročitu molbu, osloboditi, u celosti ili delom, od plaćanja zaostale članarine.

Član 11.

Isključiti se može član koji radi protiv interesa Saveza ili protiv njegovog ugleda, ili koji se nalazi u zaostatku sa plaćanjem članarine preko godinu dana, računajući od poslednjeg dana roka iz stava 2 člana 62.

Odluku o isključenju donosi Upravni odbor. Protiv te odluke može isključeni član u roku od mesec dana po prijemu saopštenja o odluci Upravnog odbora izjaviti žalbu Glavnoj skupštini. Žalba odlaže izvršenje.

Ako žalba ne bude izjavljena, članstvo prestaje sa poslednjim danom roka od mesec dana po drugom stavu, a u slučaju žalbe sa danom Glavne skupštine koja je donela konačnu odluku.

Član 12.

Sa prestankom članstva prestaju u svakom slučaju (čl. 9 i 11) i sva prava i dužnosti bivšeg člana, osim dužnosti plaćanja članarine za dotičnu godinu, u smislu stava 4 člana 62.

V. ORGANI SAVEZA

Član 13.

Organi Saveza su glavni i pomoćni.

Glavni organi jesu:

1. Glavna skupština;
2. Upravni odbor;
3. Predsednik (Predsedništvo);
4. Nadzorni odbor;
5. Savezna uprava;
6. Ekspozitura;
7. Stručni odbori.

a) Glavna Skupština

Član 14.

Glavnu skupštinu sačinjavaju svi članovi Saveza.

Glavna skupština je redovna ili vanredna.

Član 15.

Redovna glavna skupština vrši ovu nadležnost:

1. sasluša izveštaj Savezne uprave o radu minule godine, sa završnim računom, te donosi po tom eventualno potrebne odluke;
2. sasluša izveštaj Nadzornog odbora (član 48) i odlučuje o razrešnici Saveznoj upravi i Nadzornom odboru;
3. rešava o budžetu Saveza za dotičnu budžetsku godinu (čl. 65);
4. određuje mesto iduće Redovne glavne skupštine (član 16).;
5. rešava o predlozima Upravnog odbora (član 31) i članova (član 18);
6. donosi načelne odluke o upravi savezne imovine, rešava o primanju darova i legata (čl. 60 t. 3), o sticanju i otuđivanju nepokretnog imanja, te o uzimanju zajmova;

7. obrazuje Upravni (član 30) i Nadzorni odbor (član 47), a po potrebi bira pretседника (član 40);

8. određuje sedišta Saveza (član 3);

9. odlučuje o visini članarine (član 62);

10. rešava o žalbama protiv odluka Upravnog odbora (član 31);

11. odlučuje o osnivanju saveznih ustanova (član 2 t. 7);

12. rešava o izmenama i dopunama u ovom Pravilniku;

13. rešava o prestanku Saveza i o raspoložbi njegovom imovinom u slučaju prestanka (čl. 73 i 74);

14. vrši sve ostale poslove koje joj određuje ovaj Pravilnik;

15. određuje dva člana Saveza za potpis zapisnika skupštine (čl. 28).

Po svršenom dnevnom redu održavaju se na redovnoj glavnoj skupštini eventualna predavanja delegata gradova ili drugih lica o važnim komunalnim pitanjima.

Član 16.

Redovna glavna skupština održava se u toku prvog tromesečja svake budžetske godine, i to, po mogućstvu, svaki put u drugom gradu. Pri tom dolaze u obzir u prvom redu grad Beograd i banovinska sedišta, odnosno drugi veći gradovi.

Svaka redovna glavna skupština donosi odluku o mestu održavanja iduće redovne glavne skupštine, ali Pretседnik Saveza može ostepiti od te odluke, ako bi se međutim pojavile kakve nepredviđene zapreke, ili opravdani razlozi da se skupština održi na kom drugom mestu.

Član 17.

Pretседnik može na samoj redovnoj glavnoj skupštini izneti na

raspravu hitne predmete koji nisu bili stavljeni na dnevni red skupštine, a može i skidati sa dnevnog reda pojedine predmete, u koliko po ovom Pravilniku ne moraju biti rešeni na dotičnoj glavnoj skupštini.

Član 18.

Predlozi članova (čl. 15 t. 5) mogu se na redovnoj glavnoj skupštini uzeti u raspravu samo onda ako budu pismeno podneseni Pretседniku Saveza barem 10 dana pre održanja skupštine. Predlozi koji bi bili podneseni kasnije, ili na samoj skupštini, moći će se uzeti u raspravu po svršenom dnevnom redu, ako skupština to odobri.

Član 19.

Vanrednu glavnu skupštinu ima Pretседnik sazvati u roku od osam dana, i to po odluci Upravnog odbora, ili kad saziv skupštine pismeno i sa naznakom predmeta o kojima se ima raspravljati (član 15) zatraži jedna trećina članova.

Mesto vanredne glavne skupštine određuje Pretседnik po svom nahođenju.

Vanredna glavna skupština može da raspravlja samo o onim predmetima radi kojih je sazvana i koji su stavljeni na dnevni red. Odredbe članova 17 i 18 ne važe za vanrednu glavnu skupštinu.

Član 20.

Saziv svake glavne skupštine ima se, barem trideset dana pre održanja, saopštiti raspisom svim članovima sa naznakom mesta, dana i vremena skupštine te dnevnoga reda, a pored toga najmanje petnaest dana pre skupštine objaviti u Službenim novinama.

Član 21.

Dvoranu u kojoj će se skupština održati te sav potrebni materijal i pomoćno osoblje daje dotični grad, koji se ujedno brine o nastanjenju delegata.

Član 22

Svakom gradu stoji na volju na koji način i u kojem broju će odrediti delegate za glavnu skupštinu.

Grad koji, ma sa kog razloga, ne bi mogao poslati svoje vlastite delegate, može, naročitim pismenim punomoćjem, ovlastiti koji drugi grad da ga na skupštini zastupa.

Pravo govora na skupštini imaju svi delegati dotičnoga grada, ali kod glasanja ima svaki grad samo jedan glas, koji daje predsjednik (potpredsjednik) gradske opštine, odnosno ako ovoga ne bi bilo, najstariji prisutni gradski većnik, a ako ne bi bilo ni jednog većnika, najstariji po rangu prisutni gradski činovnik.

Član 23.

Članovi koji nisu uplatili članarinu za minulu budžetsku godinu nemaju pravo glasa na glavnim skupštinama, ali mogu na njima učestvovati.

Član 24.

Skupština može rešavati, ako su prisutni delegati polovine od stvarnog broja članova i jednog više, što će se utvrditi na početku skupštine. Smatra se da taj kvorum postoji, ako se to ne osporava i protivno ne utvrdi.

Ako na pravilno sazvanu skupštinu ne bi došao dovoljan broj

članova, može se istog dana, jedan sat kasnije, održati glavna skupština i bez obzira na broj prisutnih članova, ako je to bilo predviđeno već u raspisu o sazivu skupštine.

Član 25.

Glavna skupština rešava većinom danih glasova. Pri jednakoj podeli glasova odlučuje Predsednik svojim glasom, ako ranije nije glasao, odnosno smatra se usvojenim predlog za koji je glasao Predsednik.

Član 26.

U glavnoj skupštini glasa se javno. Ako skupština odluči da se glasa tajno, glasaće se listićima.

Izbori mogu se vršiti aklamacijom, ako nijedan član tome ne prigovori. U protivnom glasa se listićima.

Član 27.

Predlozi i izveštaji koji su bili najmanje deset dana pre skupštine dostavljeni svim članovima ne moraju se čitati na glavnoj skupštini.

Član 28.

O glavnim skupštinama vodi se zapisnik, po mogućstvu prema stenografskim beleškama. Za stenografe ima se postarati grad u kojem se skupština održava (čl. 21).

U zapisnik ima se svakako uneti: dnevni red skupštine, imena prisutnih delegata, kratki tok rasprava, sa svim predlozima delegata i sve donesene odluke, te svi eventualni vanredni događaji.

Zapisnik potpisuje Predsednik, dva člana koje određuje dotična

glavna skupština (član 15 t. 15) i glavni sekretar.

Prepis zapisnika ima se dostaviti svim članovima Saveza.

Član 29.

Putne i sve ostale troškove delegata gradova za glavne skupštine Saveza snose sami dotični gradovi.

b) Upravni odbor

Član 30.

Upravni odbor sastoji se od Predsednika, oba potpredsednika i petnaest ostalih članova. Tih 15 članova određuje se prilikom redovne glavne skupštine svake treće godine, i to na način opisan u sledećem stavu.

Po jedan od 15 mandata iz prednjeg stava pripada svakoj banovini iz koje je u Savezu učlanjen barem jedan grad i koja nije zastupljena u Predsedništvu (član 46). Preostali mandati dele se srazmerno na one banovine iz kojih su najmanje četiri grada učlanjena u Savezu i to ovako: Ukupni broj stanovništva učlanjenih gradova svih tih banovina podeli se sa brojem preostalih mandata. Sa tako dobivenim količnikom deli se ukupni broj stanovnika učlanjenih gradova svake pojedine od tih banovina ukoliko je veći od količnika. Tom deobom dobiveni celi brojevi naznačuju broj preostalih mandata, koji se imaju dodeliti svakoj od banovina sa količnikom. Mandati koji nakon toga ostanu nedodeljeni dodeljuju se banovinama bez količnika, i to redom prema veličini brojeva ispod količnika. Ako bi i nakon toga koji mandat ostao ne-

dodeljen, dodeljuje se onim banovinama sa količnikom koje imaju najveće ostatke, a ako ni takvih ne bi bilo dovoljno, banovinama iz kojih je najviše gradova učlanjeno u Savezu. U slučaju da su dva relevantna broja jednaka, a ne mogu oba da budu iskorišćena, kocka odlučuje kojoj će banovini biti dodeljen odnosni mandat.

Sav rad po prednjem stavu ima da izvrši Savezna uprava, a odobrava ga Upravni odbor, samo kocka, u smislu zadnje rečenice, izvlači se u Upravnom odboru.

Koji će gradovi iz pojedinih banovina ući u Upravni odbor, određuje se na dotičnoj redovnoj glavnoj skupštini, i to sporazumom prisutnih delegata iz svake pojedine banovine, sa izuzetkom delegata onih gradova, koji imaju mesto u predsedništvu. Svaki grad zastupa pri tom samo jedan delegat (stav 2 člana 22). Ako se sporazum ne bi mogao polučiti, ili ako bi prilikom postupka po ovom stavu, iz pojedine banovine na skupštini bili prisutni delegati samo jednoga grada, iz dotične banovine ulazi u Upravni odbor u prvom redu grad u kom je sedište banovine (ukoliko je član Saveza), a zatim gradovi sa najvećim brojem stanovnika. U slučaju jednakih brojeva važi zadnja rečenica drugog stava, a kocka se izvlači u skupštini.

Član 31.

Upravni odbor vrši ovu nadležnost:

1. daje osnovne smernice za rad Savezne uprave, radi polučenja svrha po čl. 2, ukoliko ih nije dala glavna skupština;

2. rešava o predlozima Savezne uprave, napose o onima za glavnu skupštinu (član 53), i podnosi Glavnoj skupštini svoje samostalne predloge;

3. odlučuje o predmetima koji ne spadaju u nadležnost Glavne skupštine (član 15), i o kojima, jer ne idu u redovnu upravu ili jer su, po oceni Pretsednika, naročito važni, ne može da rešava Pretsednik, odnosno Savezna uprava;

4. rešava o svemu što mu određuje ovaj Pravilnik, ili što mu stavi u dužnost Glavna skupština.

Protiv odluka Upravnog odbora dopuštena je žalba Glavnoj skupštini u roku od mesec dana.

Član 32.

Sednice Upravnog odbora održavaju se, po mogućstvu, svaki put u drugom gradu, po nahođenju Pretsednika. Saziva ih Pretsednik prema potrebi, a dužan je sazvati sednicu uoči svake Glavne skupštine i u slučaju stava 2 člana 48.

Saziv sednice Upravnog odbora ima se najmanje deset dana pre dana održanja sednice saopštiti svim članovima Odbora, sa naznakom mesta, dana i vremena sednice, te barem glavnih tačaka dnevnog reda.

Član 33.

Grad u kome se održava sednica, daje prostoriju u kojoj će se sednica održati te sav potrebni materijal i pomoćno osoblje, a ujedno se brine o nastanjenju delegata.

Član 34.

U sednice Upravnog odbora imaju se pozivati i članovi Nad-

zornog odbora, čiji delegati mogu u sednicama govoriti, ali nemaju pravo glasa.

Član 35.

Upravni odbor može rešavati, ako je u sednici prisutno, pored Pretsednika, najmanje pet članova.

Član 36.

Određbe članova 17, 22, 23, 25, 26 i 27 ovog Pravilnika primenjuju se u smislu shodno i na sednice Upravnog odbora.

Član 37.

O sednicama Upravnog odbora vodi se zapisnik, u koji se ima zapisati: dnevni red sednice, imena prisutnih delegata, kratak tok rasprava, sa predlozima pojedinih delegata, i sve donesene odluke, te svi eventualni vanredni događaji.

Zapisnik potpisuju Pretsednik i glavni sekretar.

Prepis zapisnika dostavlja se svi članovima.

Član 38.

U hitnim slučajevima i kad se radi o posve malom broju predmeta može se rešavati i bez saziva naročite sednice, naime tako da se svim članovima odbora dostave najpre odnosni predlozi na mišljenje u kratkom roku, a onda sva stigla mišljenja na konačnu izjavu te da se tako utvrđeno gledište većine smatra kao odluka Upravnog odbora.

Ako koji član odbora ne bi u ostavljenom roku dostavio svoje mišljenje, smatra se da usvaja predlog, a ako ne bi u ostavljenom roku dostavio konačnu izja-

vu, uzima se da ostaje pri svom prvom mišljenju, ukoliko ga je dao.

Član 39.

Ukoliko pojedini članovi Upravnog odbora ne bi sami snosili sve putne i ostale troškove svojih delegata, Savez gradova snosi troškove vožnje na železnici i parobrodu po II klasi, te dnevnice za dva dana, u visini dnevnice za državne činovnike najviše položajne grupe.

Ako se sednica Upravnog odbora održava u vezi sa glavnom skupštinom (stav 1, čl. 32) i u mestu glavne skupštine ili u njegovoj okolini, Savez gradova ne snosi troškove vožnje, nego samo dnevnice, i to za jedan dan.

Svaki član ima pravo na troškove vožnje i na dnevnice samo za jednog delegata.

Zahtev za isplatu troškova vožnje i dnevnica mora se dostaviti Saveznoj upravi pismeno najdalje u roku od petnaest dana po održanoj sednici, inače se smatra kao da nije izjavljen.

Delegat koji ima besplatnu kartu na kom osnovu, nema pravo na naknadu troškova vožnje, a delegatu koji ima pravo na povlašćenu vožnju pripada naknada samo za sniženu vrednost karte. U zahtevu za naknadu troškova vožnje treba da bude naročito istaknuto da li dotični delegat ima ili nema besplatnu kartu, odnosno pravo na povlašćenu vožnju.

e) Pretsednik (Pretsedništvo).

Član 40.

Pretsednik Saveza je u pravilu pretsednik gradske opštine u ko-

joj je sedište Saveza, ali redovna glavna skupština može za pretsednika izabrati i drugo lice koje živi u sedištu Saveza, a istaklo se svojim praktičnim ili naučnim radom u komunalnom životu, i to bilo potpredsednika gradske opštine, bilo kojeg gradskog većnika, ili gradskog činovnika u penziji, a i koje drugo lice, napose kojeg bivšeg pretsednika ili potpredsednika.

Ako bi takav pretsednik prestao vršiti dužnost, napose zbog smrti ili ostavke, prelazi ona, do prve redovne glavne skupštine, na pretsednika grada u kom je sedište Saveza.

Član 41.

Ako sedište Saveza nije ni u Beogradu ni u Zagrebu, onda je prvi potpredsednik Saveza pretsednik grada Beograda, a drugi potpredsednik Saveza je pretsednik grada Zagreba.

Ako je sedište Saveza u Beogradu ili u Zagrebu, onda je prvi potpredsednik Saveza pretsednik onoga od ta dva grada u kojem nije sedište Saveza, a drugi potpredsednik Saveza je pretsednik grada Ljubljane.

Član 42.

Pretsednik gradske opštine koji po ovom Pravilniku ima da bude pretsednik odnosno potpredsednik Saveza, može tu dužnost preneti na potpredsednika dotične gradske opštine.

Član 43

Pretsednika Saveza kad je sprečen, odnosno dok je njegovo mesto kao pretsednika gradske opštine upražnjeno zamenjuje prvi

potpredsjednik Saveza, a kad je i on sprečen, drugi potpredsjednik.

Ako bi sva trojica bili sprečeni, ili bi u sva tri dotična grada bilo upražnjeno mesto predsednika gradske opštine, dužnost predsednika vrše redom potpredsjednici dotičnih gradova, odnosno njihovi zamenici.

Član 44.

Lice kojemu je prestala dužnost predsednika odnosno potpredsednika gradske opštine, ne može da bude predsednik ni potpredsednik Saveza, osim slučaja druge alternative stava 1 člana 40.

Član 45.

Predsednik Saveza je njegov predstavnik u svim njegovim odnosima i poslovima, te vrši ovu nadležnost:

1. predsedava u glavnim skupštinama i u sednicama Upravnog odbora;

2. određuje smernice rada Savezne uprave, u granicama tač. 1 člana 31, imajući uvek u vidu što bolju realizaciju svrhe Saveza po članu 2;

3. potpisuje raspise o sazivu glavnih skupština i sednica Upravnog i Nadzornog odbora, a ostale akte Saveza zajedno sa glavnim sekretarom;

4. zastupa Savez prema javnim vlastima i trećim licima;

5. nadzire rad Savezne kancelarije, napose blagajničko poslovanje;

6. vrši sve ostale dužnosti koje mu propisuje ovaj Pravilnik, ili koje mu odredi Glavna skupština ili Upravni odbor.

Član 46.

Predsednik i oba potpredsednika sačinjavaju Predsedništvo.

Predsednik je dužan u svim naročito važnim i načelnim pitanjima svoje nadležnosti, ako nema jasne direktive od strane Glavne skupštine ili Upravnog odbora, saslušati mišljenje oba potpredsednika, te ne može izvršiti ono čemu bi obojica bila protivna.

d) Nadzorni odbor

Član 47.

Nadzorni odbor sastavlja se na tri godine u isto vreme kad i Upravni odbor, a sastoji se od tri člana, koji nisu članovi Upravnog odbora, i to iz one tri banovine sa barem 4 učlanjena grada koje imaju najveće neiskorišćene brojeve ispod količnika, ili najveće neiskorišćene ostatke, kod popunjavanja Upravnog odbora, odnosno ako takvih banovina ne bi bilo iz banovina iz kojih je najveći broj gradova učlanjen u Savezu.

U slučaju da su dva relevantna broja jednaka, a ne mogu oba da budu iskorišćena, kocka odlučuje kojoj će banovini biti dodeljen odnosni mandat.

Odredba stava 3 člana 30 važi i ovde.

Koji će gradovi iz tako utvrđenih banovina ući u Nadzorni odbor, određuje se na redovnoj glavnoj skupštini, i to sporazumom prisutnih delegata svih gradova iz svake pojedine od tih banovina. Svaki grad zastupa pri tom samo jedan delegat (stav 2 člana 22). Ako se sporazum ne bi mogao polučiti, ili ako bi iz pojedine takve banovine bili na skupštini prisutni delegati samo

jednog grada, iz dotične banovine ulazi u Nadzorni odbor najveći od gradova koji nisu ušli u Upravni odbor. Ako dva najveća grada imaju jednaki broj stanovnika, kocka odlučuje koji će od njih ući u Nadzorni odbor.

Član 48.

Nadzorni odbor pregleda finansijsko poslovanje Savezne uprave i inventar savezne imovine, i to prema potrebi, a dužan je to učiniti uoči svake redovne glavne skupštine.

Nadzorni odbor podnosi izveštaj o pregledu Glavnoj skupštini a u naročito važnim slučajevima Upravnom odboru, te se na njegov zahtev mora sazvati sednica Upravnog odbora u roku od osam dana.

Član 49.

Sednice Nadzornog odbora saziva Predsednik Saveza, a dužan je sazvati sednicu uoči redovne glavne skupštine, zajedno sa sednicom Upravnog odbora (član 32), i kada to traži ma i samo jedan član Nadzornog odbora, ili najmanje tri člana Upravnog odbora.

Svaki član Nadzornog odbora može da bude zastupljen u sednici samo po jednom delegatu.

Sednicama Nadzornog odbora predsedava najstariji prisutni delegat.

Sednica može valjano rešavati, ako su prisutna barem dva člana Odbora (stav 2).

Ako bi na sednicu Nadzornog odbora koja se ima održati uoči redovne glavne skupštine (stav 1) došao samo jedan član Odbora,

Upravni odbor (član 32) određuje drugog člana kockom između prisutnih delegata gradova koji nisu članovi Upravnog odbora.

Član 50.

U pogledu putnih i ostalih troškova delegata za Nadzorni odbor, imaju se smislu shodno primenjivati sve odredbe člana 39.

e) Savezna uprava

Član 51.

Saveznu upravu sačinjava predsednik sa glavnim sekretarom i sekretarom, od koje dvojice jedan ujedno vrši i dužnost blagajnika.

Član 52.

Sekretare postavlja Predsednik iz reda aktivnih i penzionisanih gradskih činovnika u sedištu Saveza, a njihovo postavljanje odobrava naknadno Upravni odbor.

Honorar sekretara određuje se budžetom.

Sekretari se postavljaju sa međusobnim otkaznim rokom od mesec dana, a nakon jedne godine uspešnog rada produžuje se taj rok na šest meseci.

Član 53.

Savezna uprava izvršava odluke Glavne skupštine i Upravnog odbora, prema predloge za Upravni odbor i za Glavnu skupštinu, putem Upravnog odbora, upravlja imovinom Saveza, te vrši sve administrativne i blagajničke poslove Saveza, kao i sve druge poslove, koje joj naročito određuje ovaj Pravilnik.

Ured Savezne uprave zove se Savezna kancelarija. Prostorije i sav potrebni materijal za Savez-

nu kancelariju daje grad u kom je sedište Saveza.

Član 54.

Glavnom sekretaru je dužnost da prima i registrira svu poštu, da izrađuje sve predloge, rešenje, izveštaje, raspise, zapisnike i t. d. da sa predsednikom potpisuje akta Saveza, sa izuzetkom onih koje potpisuje sam predsednik (član 45), da se brine za otpremu i pohranu svih spisa i za uredno otpravljanje svih ostalih poslova Savezne kancelarije, ukoliko za pojedine poslove ne bi bila postavljena naročita stručna lica (član 55), kao i da vrši sve ostale poslove po naredbi Predsednika.

Sekretar pomaže glavnom sekretaru u svim njegovim poslovima i zamenjuje ga kad je sprečen.

Onaj od sekretara koji vrši blagajničke poslove prima i knjiži uplate, knjiži i isplaćuje račune i naloge za isplatu po naredbi Predsednika i u granicama utvrđenog budžeta, ulaže gotov novac u smislu odredbe člana 69, izrađuje budžet i završni račun, te vodi inventar Saveza.

Član 55.

Za vođenje savezne statistike i za uređivanje saveznoga glasila (član 2 t. 8), kao i za druge stručne poslove, mogu se postavljati naročita honorarna stručna lica na način i pod uslovima člana 52.

Član 56.

Potrebno pomoćno osoblje postavlja Predsednik između gradskih službenika u sedištu Saveza,

i to honorarno u granicama budžetskih kredita sa otkaznim rokom od mesec dana.

f) Ekspozitura

Član 57.

Ako sedište Saveza nije u prestonici, ima se onde obrazovati ekspozitura, koja će kod centralnih vlasti i nadležstava posredovati u cilju ekspeditivnog rešavanja poslova Saveza gradova, a i pojedinih njegovih članova kada joj se obrate s takvim zahtevima (član 2 t. 4), te vršiti sve ostale poslove koji joj budu određeni naročitim odlukama Glavne skupštine, Upravnog odbora ili naredbama Predsedništva.

Član 58.

Prostorije i sav potrebni materijal za Ekspozituru Saveza gradova daje prestonička Opština, čiji predsednik ujedno predlaže Upravnom odboru podesno lice za voditelja Ekspoziture, u pravilu iz reda aktivnih ili penzionisanih činovnika prestoničke Opštine. Voditelj Ekspoziture postavlja se pod uslovima člana 52.

Pomoćno osoblje Ekspoziture postavlja predsednik prestoničke Opštine iz reda svojih područnih gradskih službenika i to honorarno i u granicama budžetskih kredita, sa otkaznim rokom od mesec dana.

g) Stručni odbori

Član 59.

Proučavanje izvesnih naročito važnih komunalnih pitanja i prikupljanje za to potrebnih podataka, te spremanje odnosnih pred-

loga za Glavnu skupštinu — u koliko se taj rad ne bi mogao svršiti angažovanjem pojedinih stručnih lica — Upravni odbor može poveriti naročitim stručnim odborima, u sedištu Saveza ili u prestonici. Takvi odbori rade po uputstvima Predsedništva, a Glavna skupština može za njihov rad donositi i naročite pravilnike. Rad stručnih odbora je počasne prirode.

VI FINANSIJE SAVEZA

a) Prihodi Saveza.

Član 60.

Prihodi Saveza jesu:

1. upisnina;
2. članarina;
3. darovi i legati;
4. kamate i drugi prihodi.

Član 61.

Upisnina se plaća jednom za svagda, dokle god bez prekida traje članstvo.

Upisnina je jednaka polovini jednogodišnje članarine (član 62) dotičnoga grada, ali ne može biti veća od polovine jednogodišnje članarine grada sa 50.000 stanovnika.

Grad koji je istupio iz članstva, te hoće nanovo da se začlani treba ponova da plati upisninu.

Član 62.

Visinu članarine utvrđuje Glavna skupština srazmerno broju stanovnika pojedinih gradova. Jednom utvrđena članarina ostaje dok se ne izmeni.

Članarina treba da bude uplaćena prvi put zajedno sa upisni-

nom, a kasnije u roku od prva tri meseca svake budžetske godine (član 63).

Gradu koji stupa u članstvo Saveza u drugom ili kojem daljem tromesečju budžetske godine smanjuje se prva članarina za onoliko četvrtina koliko je već proteklo tromesečja dotične budžetske godine.

Grad kojemu prestane članstvo (član 8. i sl.) dužan je platiti članarinu za čitavu budžetsku godinu u kojoj je članstvo prestalo.

U izuzetnim slučajevima koji su vredni naročitog obzira, Upravni odbor može davati olakšice u rokovima za plaćanje članarine.

b) Budžet Saveza

Član 63.

Budžetska godina počinje i završava kad i budžetska godina gradskih opština.

Član 64.

U budžet se unose pregledno svi prihodi i rashodi, i to zasebno lični, a zasebno materijalni rashodi, sa svim potrebnim detaljima i obrazloženjima.

Član 65.

Budžet treba da bude izrađen pre početka budžetske godine i dostavljen svim članovima na mišljenje. Budžet sa mišljenjima članova ima se predložiti na rešavanje redovnoj glavnoj skupštini (član 15 t. 3).

Do donošenja budžeta finansiranje se vrši po budžetu minule godine.

Član 66.

Finansiranje ima da se vrši po principima najveće ekonomičnosti.

Prenošenje kredita iz jedne pozicije u drugu dopušteno je sa važnih razloga te se ima opravdati prilikom predlaganja završnog računa (član 67).

Član 67.

Završni račun o izvršenju budžeta minule godine treba da bude predložen redovnoj glavnoj skupštini, zajedno sa izveštajem o radu minule godine (član 15. tač. 1).

Ostvareni višci jedne godine u nose se u budžet druge godine.

c) Uprava imovine

Član 68.

Uprava savezne imovine ima se voditi tako da se sa što manjim troškovima postigne što veći prihod.

Član 69.

Gotovina Saveza ima se ulagati u gradsku štedionicu u sedištu Saveza, odnosno ako takve ne bi bilo, u državnu hipotekarnu banku.

Član 70.

O imovini saveza ima se voditi tačan inventar.

Inventar pregleda Nadzorni odbor (član 48).

d) Jamstvo članova

Član 71.

Članovi Saveza jamče samo za uplatu članarine (član 62). Za obaveze Saveza prema trećim licima jamči jedino savezna imovina.

VII SPOROVII MEĐU ČLANOVIMA

Član 72.

Ako bi između dva ili više članova nastao spor iz saveznih odnosa, Upravni odbor obrazuje izbrani sud od 3 člana, i to između onih svojih članova koji, ni neposredno ni posredno, ne učestvuju u dotičnom sporu, odnosno ako takvih ne bi bilo, u izbrani sud ulaze tri takva člana iz tri banovine sa najvećim brojem učlanjenih gradova.

Delegati gradova koji ulaze u izbrani sud, treba u pravilu da su pravnici.

Članovi izbranog suda biraju između sebe predsednika.

Ako se ne slože, odlučuje kocka.

Sednice izbranog suda saziva predsednik Saveza.

Odluka izbranog suda je izvršna.

VIII PRESTANAK SAVEZA

Član 73.

Savez prestaje:

1. po odluci Glavne skupštine;
2. kad broj članova padne ispod jedne trećine broja gradova koji spadaju pod Zakon o gradskim opštinama;
3. po odluci nadležne državne vlasti.

Član 74.

Za odluku Glavne skupštine o prestanku Saveza treba da glasaју dve trećine od stvarnog broja članova Saveza.

Prilikom donošenja odluke o prestanku Saveza, Glavna skupština treba da odluči i o raspoložbi saveznom imovinom.

Član 75.

Ako Glavna skupština ne donese odluku o raspoložbi saveznom imovinom, u smislu stava 2 člana 74, odnosno u slučaju prestanka Saveza po tač. 2 ili 3 člana 73, imovina Saveza ima se unovčiti i predati predsedniku grada u kom je sedište Saveza da ga upotrebi za pobijanje nepismenosti u Kraljevini.

Spise Saveza pohrađuje grad u kom je u vreme prestanka sedište Saveza.

IX PRELAZNA I ZAVRŠNA NAREĐENJA

Član 76.

Do prve redovne glavne skupštine po stupanju na snagu ovog

Pravilnika ostaje dosadašnje sedište i svi dosadašnji organi i osoblje Saveza, te dosadašnja upisnina i članarina.

Član 77.

Prva redovna glavna skupština po stupanju na snagu ovog Pravilnika imaće, pored svojih redovnih dužnosti, da odredi sedište Saveza, da obrazuje novi Upravni i Nadzorni odbor, eventualno da izabere predsednika Saveza i da odredi visinu savezne članarine.

Član 78.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu petnaestog dana od dana kada Saveznoj upravi stigne akt nadležne državne vlasti o odobrenju Pravilnika. Istim danom prestaje važiti dosadašnji Pravilnik Saveza gradova od 1927 godine, sa naknadnim izmenama i dopunama.

Obrazloženje

NACRTA PRAVILNIKA SAVEZA GRADOVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Kod izrade Pravilnika Saveza gradova od 1927 godine nisu se mogle predvideti razne okolnosti koje su se pokazale tek u praktičnom životu i radu Saveza gradova, a na neka pitanja gledalo se u ono doba drukčije nego danas. Zato je razumljivo da u dosadašnjem Pravilniku ima u jednu ruku odredaba koje ne odgovaraju praktičnim iskustvima, a u drugu ruku neka važna pitanja nisu u njemu nikako ili nisu dovoljno u-

ređena. I samo pitanje članstva Saveza gradova bilo je načelno nerešeno dok nije bio donesen Zakon o gradskim opštinama, jer su tek u njemu nabrojene sve opštine kojima pripada ne samo naziv grada nego koji su gradovi i po sadržini svojih prava, te su tako po samom Zakonu predestinirani da budu članovi Saveza gradova. Sada, pošto su jugoslovenski gradovi dobili jedan jedinstveni zakonski osnov za svoj razvitak, do-

šlo je vreme da se i organizacija Saveza gradova postavi na nove osnove. Nacrt novog Pravilnika Saveza gradova nastoji da u svakom pogledu što bolje zadovolji taj zahtev. Kako on to čini, videće se iz razlaganja pojedinih njegovih odredaba, naročito onih koje su nove ili kojima se bitno menjaju odredbe dosadašnjeg Pravilnika. U najvećem delu, Nacrt sadrži samo legalizovanje dosadašnje prakse, koja se, u nedostatku potanjih odredaba, razvila u ovo sedam godina otkad postoji Savez gradova.

Naziv Saveza ostaje isti (član prvi).

Što se tiče **svrhe** Saveza (član 2), nisu u stvari učinjene znatnije izmene, samo su pojedine tačke pregnantnije, razrađene, a pored toga je naročito istaknut rad u duhu narodnog i državnog jedinstva te kalaboracija sa međunarodnim savezima gradova, napose slovenskim. Još je naglašeno da će se rad Saveza kretati u granicama finansijskih mogućnosti, jer su dosadašnje finansijske prilike Saveza pokazale da o tom pitanju treba mnogo voditi računa.

Sedište Saveza (član 3) ima da se menja po potrebi, tj. po slobodnoj oceni Glavne skupštine, jer ne bi bilo shodno kad bi se to pitanje vezalo za neke rokove ili razdoblja. Pored toga je ostavljen rok za likvidaciju i prenos poslova u slučaju promene sedišta.

U pogledu **članstva** (član 4 — 12) sadrži Nacrt nekoliko važnih izmena i dopuna. Naročito primanje u članstvo (član 4) potrebno je samo kad se radi o gradu koji ne spada pod Zakon o gradskim opštinama. Članstvo može nastati samo po odluci gradskog veća

dotičnoga grada. To je potrebno, jer sa stupanjem u članstvo Saveza grad preuzima obaveze finansijske prirode. Zatim, po sadašnjem Pravilniku stupanje u Savez obavezuje na članstvo od najmanje tri godine, te je istup moguće samo po izmaku svake treće godine, i mora se najaviti u određenom roku, jer inače se produžuje članstvo i obaveza plaćanja članarine na dalje tri godine. Ova je odredba odveć stroga, i u praksi se ne može izvršiti. Zato Nacrt (člana 9) omogućuje istup iz članstva u svako doba, a članarinu dužan je dotični grad platiti samo za onu godinu u kojoj je istupio. Nacrt (član 4, 9 i 11) tačno fiksira rokove početka i prestanka članstva, što je u praksi vrlo važno, s obzirom na prava i dužnosti članova. Odredbe o članarini prenesene su u novo poglavlje o finansijama Saveza. Nacrt (član 10) predviđa i oslobodenje od plaćanja članarine gradova koji istupaju iz članstva samo zbog nepovoljnih finansijskih prilika.

Organi Saveza (član 13 — 59) dele se na glavne i pomoćne. Glavni su oni koji odlučuju, vode i nadziru, a pomoćni organi vrše egzekutivne i administrativne poslove. Nov organ je Ekspozitura u prestonici, koja doduše već postoji, ali ne na osnovu Pravilnika, već po odluci Glavne skupštine.

U delokrugu redovne **glavne skupštine** (član 15) nema bitnih izmena, jedino je obrazovanje stručnih odbora (član 59) preneto na Upravni odbor, jer to nije predmet od kardinalne važnosti, a pored toga je rad u takvim odborima počasne prirode. U radu Glavne skupštine predviđena su,

na osnovu dosadašnje prakse, i predavanja o komunalnim pitanjima. Predviđa se (član 16) da se redovna glavna skupština održava svake godine u drugom gradu (isto važi i za sednice Upravnog odbora). Rok za podnošenje predloga članova (član 18) smanjuje se od 14 na 10 dana pre skupštine. Sadašnji Pravilnik određuje da se saziv skupštine ima objaviti i u Zagrebu i Ljubljani. Dovoljno je obnarodovanje u Službenim novinama, kad i onako svaki član dobiva raspis o sazivu. Gradu u kom se održava skupština stavlja se u dužnost (član 21) da daje prostoriju i sav potrebni materijal za skupštinu i da se brine za nastanjenje delegata (isto važi i za sednice Upravnog odbora). Grad koji ne može poslati vlastite delegate može ovlastiti koji drugi grad da ga zastupa (član 22). Nacrt detaljno određuje koji od više delegata jednoga grada ima na skupštini pravo glasa. Pravo glasa na skupštini nemaju članovi koji nisu platili članarinu za minulu godinu. U tom je Nacrt (član 23) liberalniji od sadašnjeg Pravilnika, koji traži da bude plaćena članarina i za godinu u kojoj se skupština održava. U sadašnjem Pravilniku nije bilo odredbe o putnim i ostalim troškovima delegata. Nacrt (član 29) određuje da te troškove snose sami dotični gradovi. Tako je i dosad u praksi bilo.

O izboru Poslovnog, po Nacrtu Upravnog odbora nema u sadašnjem Pravilniku nikakvih potašnjih odredaba. Zato je na skupštini od 1928 godine došlo do nezgodne izborne borbe između dva grada iz raznih pravnih područja. Na skupštini od 1931 go-

dine bio je ad hoc usvojen jedan naročiti proporcionalni sistem izbora, ali ni taj nije omogućio posve glatko popunjenje odbora. Nacrt (član 30) usvaja taj isti sistem, ali detaljno razrađen, tako da su, predviđene najrazličitije mogućnosti koje se mogu u praksi pojaviti, kako bi se isključile međusobne borbe i trvenja. Prvi je princip da iz svake banovine mora da bude u Upravnom odboru bar jedan grad, i to bilo u Pretsedništvu ili inače, dakako u koliko iz pojedine banovine uopšte ima učlanjenih gradova. Ostali mandati (normalno 8) dele se na one banovine iz kojih su bar 4 grada učlanjena (jer za tri grada je dovoljan jedan reprezentant u Odboru), i to srazmerno ukupnom broju stanovništva učlanjenih gradova iz svake banovine. Koji će gradovi iz svake pojedine banovine ući u Odbor, odlučuju sporazumno sami gradovi dotične banovine. Čitav postupak izgleda komplikovan, ali u stvari je vrlo jednostavan i, što je glavno, pravedan. Glavna mu je svrha da se izbegne borba između gradova raznih banovina, te gradovi jedne banovine ne mogu da imaju nikakva uticaja na to koji će gradovi iz drugih banovina ući u odbor.

Po sadašnjem Pravilniku je Poslovni odbor prvenstveno izvršni organ, a po Nacrtu (član 31) je Upravni odbor u glavnom odlučujući organ, i to zato što se taj odbor vrlo retko sastaje. Zato Nacrt funkcije izvršnog organa daje Pretsedniku odnosno Saveznoj upravi.

Članovi Nadzornog odbora bili su i dosad pozivani na sednice

Poslovnog odbora, i ako u Pravilniku nije bilo takve odredbe.

Važna je nova odredba člana 38, po kojoj se neki predmeti iz nadležnosti Upravnog odbora mogu rešavati bez saziva sednice, putem dvokratnog anketiranja. Ovo je potrebno da bi se u nekim slučajevima uštedeli znatni troškovi održavanja formalnih sednica.

Po članu 39, Savez gradova nosi fakultativno putne troškove i dnevnice za po jednog delegata svakoga grada na sednice Upravnog odbora. Ako se sednica održava u vezi sa Glavnom skupštinom, Savez snosi samo dnevnicu za jedan dan, jer ostale troškove u smislu člana 29, snose sami gradovi. Takvih odredaba nema u sadašnjem Pravilniku, ali se slično postupalo, na osnovu odluka Glavne skupštine. S obzirom na finansijske interese Saveza, trebalo je voditi računa o besplatnim kartama i povlašćenim vožnjama pojedinih delegata.

Za **pretsednika** Saveza bira se po sadašnjem Pravilniku fizičko lice, i dužnost pretsednika Saveza nije vezana za mesto pretsednika gradske opštine. Ova odredba je nezgodna za slučaj ostavke ili smrti pretsednika Saveza, jer bi se u svakom takvom slučaju moralo sazvati glavnu skupštinu da izabere novog pretsednika. U praksi je u dva takva slučaja Glavna skupština, bez izbora, naknadno priznala za pretsednika Saveza novog pretsednika gradske opštine u sedištu Saveza, što je bilo logično i praktično, ali nije bilo strogo u smislu Pravilnika. Zato Nacrt (člana 40) određuje da je pretsednik grada u kojem je sedište Saveza u pravilu ipso facto i pretsednik Saveza, ali Glavna

skupština može izuzetno za pretsednika izabrati i drugo istaknuto lice. Ako takvo lice prestane vršiti dužnost, prelazi ona automatski na pretsednika grada u kom je sedište Saveza. Gradu Beogradu i Zagrebu, a fakultativno i Ljubljani, osigurava Nacrt (član 41) stalno mesto u Pretsedništvu Saveza. Pretsednik gradske opštine može svoju dužnost pretsednika odnosno potpretsednika Saveza preneti na potpretsednika gradske opštine, (član 42), kako se to u praksi i do sada dešavalo. Nacrt predviđa, u članu 43, razne slučajeve zamenjivanja pretsednika i potpretsednika, tako da je uvek osiguran normalan tok poslovanja.

Kolaboraciju između pretsednika i oba potpretsednika predviđa Nacrt na taj način da je pretsednik u naročito važnim i načelnim pitanjima dužan saslušati mišljenje potpretsednika i da ne može izvršiti ono čemu bi obojica bila protivna (član 46).

Nadzorni odbor (član 47) sastavlja se slično kao i Upravni odbor. Nadzornom odboru daje Nacrt (član 48) pravo da traži saziv sednice Upravnog odbora. I članovi 49 i 50 sadrže odredbe kojih nema u sadašnjem Pravilniku. Odredba stava 5 člana 49 je odredba od nužde, da bi se osigurao normalan tok redovne glavne skupštine (član 15 t. 2).

Saveznu upravu, t.j. glavni egzekutivni organ Saveza, sačinjava po sadašnjem Pravilniku Poslovni odbor, a po Nacrtu (član 51-54) sačinjava je pretsednik sa dva sekretara. Razlog je istaknut kod razlaganja odredaba o Upravnom odboru (član 31). Sadašnji Pravilnik poznaje dva glavna činov-

nika: tajnika i blagajnika, no kako ta dvojica u praksi među sobom dele tajničke i blagajničke poslove (ovi drugi su relativno malog obima), to su zapravo obojica sekretari, pa su zato kao takovi predviđeni u Nacrtu (član 51, 52 i 54), jedan kao glavni, a drugi kao pomoćni. Poslovi sekretara određeni su detaljno (član 54). Otkazni rok predviđen je prema dosadašnjem stanju. Nova je odredba da troškove Savezne kancelarije snosi grad u kom je sedište Saveza (član 53). Članovi 55 i 56 predviđaju još i postavljanje naročitih honorarnih stručnih lica kao i nižeg pomoćnog osoblja.

Pitanje **Ekspoziture** u prestoničkoj Opštini, uređuju članovi 57 i 58, u glavnom u smislu dosadašnje prakse.

Naročiti **stručni odbori** (član 59) mogu se obrazovati ili u sedištu Saveza ili u prestonici, ako se za to pokaže potreba. U prestonici napose zbog eventualno potrebnog kontakta sa centralnim državnim vlastima i ustanovama. **Upisninu** dovodi nacrt (član 61) u vezi sa članarinom, te je određuje u visini polovine jednogodišnje članarine, ali ona ne može biti veća od polovine članarine grada sa 50.000 stanovnika, dakle sada 2.500 dinara. U sadašnjem Pravilniku je članarina tačno fiksirana srazmerno broju stanovnika pojedinih gradova, a Nacrt (član 62) prepušta utvrđivanje članarine glavnoj skupštini, što je praktičnije, jer bi inače za svaku promenu u visini članarine bila potrebna izmena Pravilnika. Nova je i odredba po kojoj je visina prve članarine zavisna o tom u koje doba budžetske godine je izvršeno stupanje u član-

stvo, kao i odredba koja omogućuje olakšice u rokovima plaćanja članaarine.

Budžetska godina Saveza izjednačuje se sa budžetskom godinom nom gradskih opština. Članovi 64 — 67 sadrže odredbe o izradi budžeta, o finansiranju, o virmanisanju i o završnim računima. Takvih odredaba nema u sadašnjem Pravilniku. Isto takve su i odredbe članova 68 — 70, koje rade o **upravi imovine i o inventaru**.

Nacrt napušta zasebni **Obrađivački sud**, koji poznaje sadašnji Pravilnik, jer se sporovi među članovima (gradovima) uopšte mogu teško zamisliti, a ukoliko bi ih eventualno bilo, rešavaće ih po Nacrtu (član 72) izbrani sud, koji obrazuje, za svaki pojedini slučaj, Upravni odbor.

Po sadašnjem Pravilniku Savez **prestaje** napose onda kad broj članova spadne na tri. To je premali broj, jer Savez sa posve malim brojem članova nesamo ne bi mogao finansijski egzistirati nego ne bi imao ni svrhe ni smisla, pa zato Nacrt (član 73) predviđa prestanak u slučaju ako broj članova padne ispod jedne trećine broja gradova koji spadaju pod Zakon o gradskim opštinama, dakle danas ispod broja 25.

U prelaznim naređenjima (član 76 i 77) predviđa se da se novi organi Saveza imaju obrazovati na prvoj redovnoj glavnoj skupštini po stupanju na snagu novog Pravilnika. Ista skupština će imati da odredi i sedište Saveza i članarinu, a dotle ostaju dosadašnji organi, kao i sedište i članarina i upisnina. Pretpostavlja se da će dotle biti izabrana i uvedena u dužnost nova gradska veća po § 145 Zakona o gradskim opštinama.

Poslovni izveštaj o radu Saveza gradova u 1933-34 godini

O radu Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije nakon redovne glavne skupštine održane 22-X-1933 g. u Novom Sadu pa do ove redovne glavne skupštine čast nam je podneti ovaj izveštaj:

U svim gradovima Kraljevine Jugoslavije i u njihovom Savezu s najtežim je i najdubljim bolom odjeknuo glas o tragičnoj smrti našeg ljubljenog i neprežaljennog Viteškog Kralja Aleksandra Prvog Ujedinitelja. Savez gradova oplakuje u Viteškom Kralju Mučeniku, Onoga koji je nakon junačkih i sjajnih pobjeda u dugotrajnim i teškim oslobodilačkim bojovima, svim snagama pregnuo da svoj oslobođeni i ujedinjeni narod podigne i unapredi na svim područjima javnog života i da mu, kao jedan od prvih i najjačih zaštitnika svetskog mira trajno osigura miran rad i napredak. Plodovi toga idealnog nastojanja blaženopočivšeg Viteškog Kralja osećaju se najjače upravo u gradovima, koji u to vreme slobodnog života i napretka mogu da zabeleže neobično veliko napredovanje i modernizovanje, kao nikad do sada. Zato su gradovi potpuno svesni svega onoga zbog čega duguju Velikom Kralju Mučeniku golemu blagodarnost, te će u srcima njihovih građana večno živeti spomen na Velikog Vladaoca. Zato će gradovi i u buduće u svom radu kročiti o-

nim stazama koje im je utro Veliki Pokojnik, te i dalje raditi oko svoga napretka u duhu neprikosnovenog narodnog i državnog jedinstva, poklanjajući istu ljubav i odanost njegovom Sinu i Nasledniku, našem dragom Kralju Petru Drugom.

Na glas o tragičnom događaju Predsedništvo Saveza gradova uputilo je odmah izjave samučesća Njegovom Veličanstvu Kralju Petru II, Njenom Veličanstvu Kraljici Mariji i gospodinu Predsedniku Ministarskog saveta Nikoli Uzunoviću, a na odar Viteškog Kralja položilo lep venac.

U teškoj žalosti i tuzi za Viteškim Kraljem Aleksandrom Prvim Ujediniteljem primio je Savez gradova Kraljevine Jugoslavije izjavu saučesća od bratskog Saveza čehoslovačkih gradova i opština.

1934 godina je jedna od najznačajnijih u životu Saveza gradova, jer je u toj godini donesen dugo i željno očekivani jedinstveni Zakon o gradskim opštinama za celu Kraljevinu.

Kako je poznato, Savez gradova je od svoga postanka obraćao najveću pažnju tome pitanju, te je na nadležna mesta podneo veliki broj predstavnika, u kojima je potanko izložio sve želje i zahteve jugoslovenskih gradova s obzirom na novi Zakon o gradskim opštinama. I u po-

slednji čas, kad je projekat Zakona već imao uskora da bude stavljen na dnevni red Narodne skupštine, delegati gradova sastali su se u sednicu Poslovnog odbora Saveza gradova, koja je održana 1 juna 1934 god. u Beogradu. Kako u ono doba Savez gradova još nije imao u rukama projekat Zakona, nego su mu bili u glavnom poznati samo njegovi osnovni principi, to se na sednici nisu mogli raspraviti pojedini detalji projekta, nego su samo utvrđena mišljenja o osnovnim načelima, koja su došla do izražaja u donesenim rezolucijama. Te rezolucije bile su podnesene svim Ministarstvima, i dostavljene narodnim poslanicima članovima Zakonodavnog odbora Narodne skupštine. Kako je uskoro iza toga Savez gradova primio projekat Zakona, izradilo je Predsedništvo Saveza gradova primedbe na pojedine odredbe projekta, a odmah nakon toga sastao se u Beogradu uži odbor koji je bio izabran na pomenutoj sednici Poslovnog odbora, sa svrhom da raspravi te primedbe. Taj uži odbor radio je dva dana i to 14 i 15 juna, te konačno redigovao primedbe, u kojima su sadržane sve želje i zahtevi Saveza gradova s pogledom na pojedine odredbe projekta novog Zakona. Te primedbe podnesene su gospodinu Ministru unutrašnjih poslova, i ujedno dostavljene narodnim poslanicima članovima Zakonodavnog odbora Narodne skupštine, a i drugim nekim narodnim poslanicima i senatorima.

Ako se, pored ovde opisanog rada, uzme u obzir sav rad po tom predmetu na skupštinama Saveza gradova i sednicama Poslov-

nog odbora, pa onda brojne pretstavke i deputacije, sve to počevši od 1927 godine pa sve do konačne rasprave Zakona o gradskim opštinama u Narodnom predstavništvu, nikako se ne bi moglo reći da je Savez gradova bilo što propustio što je bilo u njegovoj moći da bi novi Zakon u celosti odgovorio težnjama i željama jugoslovenskih gradova. Ako se to nije dogodilo, razlozi se imaju tražiti drugde, a napose u opštim prilikama današnjega vremena.

Novi Zakon o gradskim opštinama stupio je na snagu 23 septembra 1934 g., i taj dan ima se smatrati prekretnicom u istoriji jugoslovenskih gradova. Istim danom prestali su naime važiti svi raniji partikularni zakoni o gradovima, a kako novi Zakon ne usvaja u celosti nijedan od ranijih sistema komunalne uprave, gradovi su se morali odreći mnogih starih tradicija i uživeti se u nove sisteme. Karakter gradske opštine kao takve i njenog samoupravnog delokruga nije se u suštini izmenio, ali su nastale mnoge važne izmene u organizaciji gradske uprave i u vršenju poslova opšte uprave, koji su u jednim delovima države znatno prošireni, a u drugima restringirani.

Iako novi Zakon o gradskim opštinama nije mogao u svemu da zadovolji jugoslovenske gradove, naročito u onim odredbama kojima je finansijsko poslovanje gradova stavljeno pod vrlo strog nadzor državne vlasti, ipak gradovi moraju da pozdrave donošenje toga Zakona, prvo zato što se njime jedinstveno uređuje organizacija gradova u celoj Kra-

ljevini, a drugo zato što su mnoga pitanja u njemu uređena naprednije i liberalnije nego u ranijim zakonima pojedinih pravnih područja. I Savezu gradova biće sada uveliko olakšan rad, jer će morati da ima u vidu samo jedan jedinstven Zakon, umesto dosadašnjih mnogih, često menjanih i dopunjanih partikularnih propisa. Novi Zakon uveliko je zbližio gradove u celoj Kraljevini, jer su im sada svi interesi zajednički, i neće se događati, kao dosad, da bi se gradovi u jednom delu države morali boriti za neke važne interese koji su u drugim delovima sasvim nepoznati.

Da bi se gradovima olakšao prelaz u novo stanje, Savezna uprava izradila je i gradovima dostavila obimna uputstva, u kojima im je skrenula pažnju na ispravno tumačenje svih onih odredaba novog Zakona za koje je smatrala da je to potrebno. Među ostalim važnim pitanjima u tim upustvima tretira se u znatnoj meri pitanje članstva, o kom se dosad na nekim ranijim pravnim područjima vodilo vrlo malo računa. Uprava Saveza gradova dala je, osim toga, nekim gradovima, koji su to tražili naročita objašnjenja po nekim odredbama Zakona, te u tom pogledu stoji i za buduće svojim članovima na raspoloženju, kako bi što pre došlo do jedinstvenog tumačenja pojedinih zakonskih odredaba u svim delovima države.

Sa toga istog razloga, Savezna uprava podnela je Ministarstvu unutrašnjih poslova pretstavku kojom traži interpretaciju većeg broja odredaba novog Zakona koje dopuštaju razna tumačenja i koje

se već do sada na razne načine interpretiraju i izvršavaju.

Donošenjem jedinstvenih zakona o opštinama i o gradskim opštinama izvršen je osnovni deo unifikacije opštinskog zakonodavstva, ali taj posao nije još završen. U prvom redu treba da bude donesen zakon o samoupravnim finansijama, kako je to Savez gradova isticao u svojim brojnim rezolucijama, a pored toga, moraće se unificirati još mnogi na snazi stojeći partikularni propisi iz raznih grana samouprave i opšte uprave, ukoliko spadaju u delokrug opština. Takvih neizjednačenih propisa ima još znatan broj na području zdravstva, poljoprivrede, građevinskih poslova, vodnoga prava, vođenja matica, policije u užem smislu itd. Biće dužnost Saveza gradova da i dalje traži donošenje jedinstvenog Zakona o samoupravnim finansijama i izjednačenje propisa na svim područjima gde unifikacija dosad nije mogla biti izvršena.

Nadalje će Savez gradova morati ići za tim da i gradski statuti, uredbе i pravilnici pojedinih gradova budu što jednoobrazniji, kako bi i na tom polju došla do što jačeg izražaja ideja narodnog i državnog jedinstva. Nema sumnje da će se pri tom ipak morati voditi računa o zasebnim privrednim, socijalnim i kulturnim prilikama u pojedinim delovima Otadžbine.

Konačno će biti jedna od najvažnijih dužnosti Saveza gradova da kod državnih nadzornih vlasti ide za što liberalnijom primenom onih odredaba Zakona o gradskim opštinama koje daju nadzornoj vlasti pravo da po slobodnoj oceni

rasuđuje celishodnost pojedinih odluka gradskih organa i skučava slobodnu delatnost opština na privrednom, socijalnom i kulturnom području. Širokogrudnom primenom mogu se naima ublažiti mnoge oštine Zakona i polučiti snošljivo stanje u razvitku gradova.

Na sednici Poslovnog odbora od 1 juna 1934 g. rešavana su još neka važna pitanja, tako napose predlozi o izmenama i dopunama Građevinskog zakona i Zakona o nedržavnim putovima, koji predlozi su bili izradeni na osnovu mišljenja velike većine gradova. Odbor je te predloge usvojio, pa su Ministarstvu građevina podnesene obimne predstavke o izmenama i dopunama jednog i drugog Zakona. U pogledu Zakona o nedržavnim putovima primio je Savez gradova rešenje Ministarstva građevina br. 22790 od 5 septembra 1934 g., prema kojem će se predlozi Saveza gradova uzeti u razmatranje, te će se umesne i korisne napromene i primedbe uneti u nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o nedržavnim putovima.

Još je na istoj sednici Poslovnog odbora rešavano i pitanje saveznog glasila, te je odlučeno da se konačno rešenje toga pitanja, tj. odnosa prema „Savremenoj opštini“, prepusti ovoj glavnoj skupštini naima u vezi sa raspravom o budžetu za 1935 godinu.

Konačno je bilo na sednici raspravljano i o mestu održavanja ove glavne skupštine, zatim o učestvovanju na Kongresu slovenskih gradova u Pragu i na konferencijama Međunarodnog saveza

gradova u Lionu te o nekim sitnijim predmetima.

U smislu zaključka glavne skupštine Saveza gradova održane 22-X-1933 g. u Novom Sadu, imala se ovogodišnja redovna glavna skupština održati početkom septembra na jednom brodu na Jadranskom moru. Kako je međutim održavanje skupštine na takav način skopčano sa razmerno velikim troškovima, a za učestvovanje na skupštini prijavio se dosta mali broj članova, moralo se nažalost odustati od takvog održavanja skupštine, a i sama skupština odložiti na kasnije vreme. Kad je naima stupio na snagu novi Zakon o gradskim opštinama, moglo se opravdano pretpostavljati da će izbori novih gradskih veća biti izvršeni eventualno već u mesecu novembru i da će, nakon uvođenja novih gradskih veća u dužnost, na ovogodišnjoj glavnoj skupštini gradove zastupati novi, izabrani predstavnici. To je bilo važno napose i zbog toga što ove godine treba da se, u smislu Pravilnika Saveza gradova, biraju novi savezni organi, pa je bilo vrlo umesno gledište da bi taj izbor trebalo odložiti dok ne budu uvedena u dužnost nova gradska veća. Predsedništvo Saveza gradova konsultovalo je u tom pogledu mišljenje svih članova, pa se od 55 gradova, koji su dali odgovor, 47 njih, dakle ogromna većina, izjasnilo za odloženje izbora saveznih organa do uvođenja u dužnost novih gradskih veća. S obzirom na taj rezultat došlo je do toga da se ovogodišnja glavna skupština održava tek u mesecu decembru. Računalo se naima ovako: Ako izbori gradskih veća

budu izvršeni ove godine, moraće se izvršiti i izbori saveznih organa, a ako ne bude izbora gradskih veća, glavna skupština će odlučiti hoće li ipak izvršiti izbor saveznih organa ili će taj izbor odložiti dok ne budu nova gradska veća uvedena u dužnost. Ispunila se ova druga alternativa, pa je zato, a naročito s obzirom na istaknuto mišljenje velike većine članova, izbor saveznih organa stavljen samo fakultativno na dnevni red ove skupštine.

Ima međutim još jedan razlog koji govori za to da se izbor saveznih organa odloži na kasnije vreme. Dohošenjem novog Zakona o gradskim opštinama učinilo je neodložnom potrebu da se doneše nov Pravilnik Saveza gradova, koja se potreba već davno osećala, kako je to razloženo u obrazloženju nacrtu Pravilnika, koji je dostavljen svim članovima. Taj nacrt predviđa drukčiju strukturu saveznih organa, pa ako glavna skupština usvoji Nacrt u toj formi, svakako će biti potrebno da se izbor novih saveznih organa odgodi dok ne stigne odobrenje novog Pravilnika.

Od ostalog rada Saveza gradova u pomenutom razdoblju istaknuti nam je sledeće:

U izvršenju odluka i rezolucija glavne skupštine održane 22-X-1933 u Novom Sadu podnete su pretstavke nadležnim Ministarstima po predmetu:

a) Zakona o gradskim opštinama;

b) Zakona o samoupravnim finansijama, sa svime što je sa tim zakonom u vezi;

s) odobravanja specijalnih gradskih dažbina za čisto socijalne svr-

he, radi suzbijanja neuposlenosti;

d) unapređivanje interesa Sokola Kraljevine Jugoslavije, naročito s obzirom na sokolski slet u Zagrebu;

e) elektrifikacije zemlje;

f) izjednačenja samoupravnih štedionica u pravima i povlasticama sa državnim novčanim ustanovama.

U toku godine podnesene su nadležnim ministarstvima još i pretstavke po predmetu:

1) projekta Uputstava o načinu pribiranja opštinskih dažbina;

2) izmene člana 188 A Takse i pristojbene tarife, u vezi sa Tar. br. 259-a Zakona o taksama, u pogledu načina naplaćivanja državne takse na građevinske dozvole;

3) normalizacije cevi i ostalih sastavnih delova za kanalizaciju, vodovod i plin (stručno mišljenje na zahtev Ministarstva građevina);

4) primene Uredbe o izvođenju javnih radova, u interesu gradova;

5) trošarine na plinsko ulje za potrebe opštinskih električnih centrala (dve pretstavke);

6) izmene i izjednačenja dosadašnjih propisa o taksama po službenim odnosima između služboдавaca i služboprimaca;

7) povišenja taksa na tramvajske karte i uvođenja novih taksa na autobuse;

8) izmene načina izdavanja poreskih uverenja o plaćenim državnim porezima, u interesu samoupravnih dažbina;

9) obročnog otplaćivanja samoupravnih prireza, u vezi sa obročnim otplaćivanjem državnih poreza;

10) donošenja naročite Uredbe

o zaštiti samoupravnih štedionica, pored Uredbe o zaštiti novčaninih zavoda;

11) vođenja spiska članova i stanovnika gradskih opština;

12) izjava saučešća konsulima stranih država, prilikom smrti državnih poglavara i visokih državnika;

13) upoređenja zvanja gradskih službenika sa zvanjima državnih službenika, po drugom stavu § 159 Zakona o gradskim opštinama;

14) Uredbe o smanjenju pri nadležnosti opštinskih službenika;

15) povlastica gradskih službenika na državnim železnicama i brodovima;

16) besplatne karte Saveza gradova za vožnju na železnicama i brodovima (ova molba je odbijena).

Na zahtev Vatrogasnog saveza Kraljevine Jugoslavije izradila je Savezna uprava i dostavila Vatrogasnom savezu primedbe na projekat zakona o požarnoj policiji.

Članovima Saveza gradova dostavljeni su razni raspisi, i to, među ostalim:

a) o davanju moralne i materijalne pomoći prilikom održavanja sokolskih sletova u Zagrebu i Sarajevu;

b) o učestvovanju na kongresu samoupravnih štedionica u Beogradu, te o pretplaćivanju na Spomenicu toga kongresa, kao i na „Vesnik samoupravnih štedionica“;

e) o učestvovanju na konferencijama Međunarodnog saveza gradova u Lionu;

d) o učestvovanju na izletu Jadranske straže u Prag;

e) o učestvovanju na Mlekar-

skom kongresu u Milanu i Rimu;

f) o pomoći postradalima od poplave u gradu Sisku.

Pored toga su članovima preporučene ove edicije:

1) Almanah grada Karlovca o njegovom kulturnom, privrednom i društvenom životu;

2) Mapa radirunga umetnika prof. Tomislava Krizmana sa sižejima jugoslovenskih gradova i drugih mesta;

3) knjiga „Zavodi za vaspitanje dece i mladih maloletnika“, od Antona Skale, referenta Ministarstva prosvete;

4) Adresar Kraljevine Jugoslavije od Eugena Mautnera.

Nastavlja se prikupljanje podataka radi izmene Zakona o osiguranju radnika, u cilju osnivanja zasebnih gradskih fondova za osiguranje službenika i radnika.

Uprava Saveza gradova prihvatila se zamašnog posla oko izrade statistike gradova. Sada se izrađuje statistika komunalnih finansija, pa će rezultati toga rada biti sukcesivno dostavljeni članovima.

Pretsedništvo Saveza gradova čestitalo je gradu Čakovcu prilikom svečanosti proglašenja gradom.

Gradu Karlovcu čestitalo je Predsedništvo Saveza gradova obilnicu opstanka magistrata.

Gradu Pančevu izjavilo je Predsedništvo toplo saučešće u povodu smrti predsednika gradske opštine Lazara Šuvakovića, državnog potsekretara u p. i zaslužnog sokolskog radnika.

Nastavljen je postupak da se privuku u Savez gradova oni gradovi (13) koji spadaju pod Zakon o gradskim opštinama, a nisu dosad bili učlanjeni. 4 grada su od-

govorila da će upisninu i članarinu osigurati u budžetu za 1935/36 godinu, 3 grada ne mogu da se začlane iz finansijskih razloga, 2 grada napose zbog previsoke članarine i upisnine, 1 grad načelno otklanja stupanje u članstvo Saveza, jer da je Savez nepotreban, a 3 grada nisu odgovorila na poziv Savezne uprave. Sve su to manji gradovi, ispod 20.000 stanovnika. Jasno je da su glavni razlog teškom stupanju u članstvo Saveza gradova nepovoljne finansijske prilike gradova zbog postojeće privredne krize. Sa istog toga razloga od mnogih gradova se teško naplaćuje članarina, te su se već nagomilali prilični zaostaci. Razumljivo je da je u takvim prilikama vrlo otežan rad Savezne uprave i da je zaustavljen polet njegova rada i proširivanje njegove delatnosti.

Od 13 gradova (varoši) koji su do sada bili članovi Saveza gradova, a ne spadaju pod Zakon o gradskim opštinama, iako su u većini to želeli i premda ih je Savez gradova u tom zahtevu pomagao, zatražilo je do sada 10 gradova da budu brisani iz članstva. Od preostala 3 grada dva nisu u mogućnosti da plate zaostalu članarinu, ali ne traže brisanje iz članstva.

Danas ima Savez gradova 64 člana, ali ima nade da će se taj broj u toku iduće godine nešto povećati.

Ekspozitura (Otpравништво poslova) Saveza gradova u Beogradu i ove je godine opravdala svoju egzistenciju, jer je sam život pokazao kako je potrebno da jugoslovenski gradovi imaju u Beogradu, kao sedištu centralnih državnih vlasti, jednu ovakvu rad-

nu kancelariju. Veliki broj gradova, obraćao se Ekspozituri zbog mnogobrojnih službenih poslova, koji su se nalazili na rešavanju kod ministarstava, viših sudova, Državnog saveta, Državne hipotekarne banke itd. Najveći broj posredovanja bio je oko odobravanja statuta, uređaba i pravilnika, opštinskih dažbina, budžeta, vanrednih kredita, virmana, carinskog oslobođenja, poslova gradskih preduzeća, sporova pred višim sudovima i Državnim savetom itd. Ekspozitura davala je gradovima i razna obaveštenja i savete pravne, urbanističke i tehničke prirode, na osnovu konsultacija uglednih stručnjaka itd. Najveći deo poslova svršen je sa uspehom. Ostatak, koji je relativno vrlo malen, odnosi se na dobijanje zajmova, na naplatu od Države dužnih suma i na obnovu formalno zastarelih pravnih sporova.

Sav rad Ekspoziture Saveza gradova vrši se za pojedine gradove besplatno, te ima za njih veliku vrednost, jer se na taj način poslovi brže svršavaju i uštedeju se znatni troškovi oko putovanja gradskih predstavnika, angažovanja specijalnih pravnih zastupnika itd.

Otpравниk poslova Saveza gradova g. Slobodan Ž. Vidaković vršio je i znatan propagandističko-publicistički rad u našoj i stranoj štampi u interesu Saveza gradova. Nadalje se bavio proučavanjem socijalnih problema gradova i prikupljanjem za to potrebnih podataka, a u ime Saveza gradova saradivao je u Jugoslovenskoj Uniji za zaštitu dece. Pored toga je, kao predstavnik gradova, učestvovao u raznim privrednim, socijalnim i komunalnim

konferencijama i skupovima, gde je zastupao interese gradova.

Pretsedništvo Saveza gradova poverilo je otpravništvu poslova u Beogradu svu organizaciju putovanja delegata gradova Kraljevine Jugoslavije na konferenciju Komiteta za organizovanje Kongresa gradova slovenskih zemalja, koje konferencije su održane 27 do 29 juna 1934 g. u Pragu. Radi boljeg razumevanja akcije oko organizovanja kongresa slovenskih gradova, u vezi sa akcijom oko osnivanja Saveza slovenskih gradova prikazaćemo ukratko istorijat tih akcija.

Misao osnivanja Saveza slovenskih gradova, bila je prvi put raspravljena na sastanku predstavnika Saveza čehoslovačkih gradova i opština te Saveza poljskih gradova 1926 godine, kada se u Diseldorfu održavala sednica stalnog odbora Međunarodnog Saveza gradova. Onda je bila priznata potreba što tešnijih veza između slovenskih gradova, kako bi ti gradovi na međunarodnom forumu zauzeli položaj, koji im po pravu pripada i koji dotle nisu imali.

Savez čehoslovačkih gradova pokrenuo je 1927 godine pitanje osnivanja Saveza slovenskih gradova sa čime se saglasio Savez bugarskih gradova, a i predstavnici najglavnijih gradova Jugoslavije, prilikom boravka delegacije grada Praga u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani 1928 godine.

Meseca septembra 1928 godine prilikom tehničko-ekonomskog kongresa čehoslovačkih gradova, održan je u Pragu prvi sastanak predstavnika slovenskih gradova. Bili su prisutni predstavnici gradova Praga, Varšave i Sofije, a

iz naše Kraljevine g. dr. Dinko Puc, župan grada Ljubljane. Na tom sastanku je usvojena misao osnivanja Saveza slovenskih gradova.

Dana 15 do 17 septembra 1929 god. održana je konferencija predstavnika gradova slovenskih zemalja u Varšavi i Poznanju, gde je u isto vreme bio održan i kongres poljskih gradova i velika poljska zemaljska izložba. Na konferenciji kojoj su prisustvovali predstavnici gradova Varšave, Poznanja, Krakova, Lavova, Praga, Brna i Sofije, a iz naše Kraljevine g. Ivan Tavčar, opštinski većnik iz Ljubljane odlučeno je organizovati **Komisiju sporazuma gradova Poljeske, Čehoslovačke, naše Kraljevine i Bugarske.** Zadatak te komisije, iz koje bi se u budućnosti razvio Savez slovenskih gradova, imao je da bude rad na međusobnom zbližavanju i upoznavanju gradova te četiri države.

Na poziv Saveza poljskih gradova održana je dne 21 februara 1932 godine u Krakovu sednica pomenute Komisije sporazuma, na kojoj su bili prisutni predstavnici Saveza poljskih gradova, Saveza čehoslovačkih gradova i Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije. Naš Savez zastupao je g. prof. dr. Eugen Jarc, podnačelnik grada Ljubljane.

Na sednici je odlučeno da se **Komisija sporazuma pretvara u Komitet za organizovanje kongresa gradova slovenskih zemalja.** Kongresi bi se imali održavati svake 2-3 godine, i to naizmenice u glavnim gradovima Bugarske, Čehoslovačke, Jugoslavije i Poljske. Prvi kongres imao bi se održati u Pragu 1934 godine po

Štule, predsednika Saveza čehoslovačkih gradova i dra. Ive Krbeka predsednika našeg Saveza, kao predstavnika ostalih slovenskih gradova uglavljeno je da se ima pre kongresa održati konferencija predstavnika Saveza gradova svih slovenskih zemalja i to u Pragu.

Ta konferencija održavala se 27 do 29 juna 1934 g. u Pragu. Savez gradova Kraljevine Jugoslavije zastupali su na toj konferenciji: g. Dobroslav Bogdanović, potpredsednik Opštine grada Beograda, g. Slobodan Ž. Vidaković, otpravnik poslova Saveza gradova, g. prof. Eugen Jarc, podnačelnik grada Ljubljane i g. dr. Jaroslav Daneš, načelnik grada Sremske Mitrovice.

Konferenciji je predsedavao g. dr. Alois Štula, predsednik Saveza čehoslovačkih gradova, a glavni referent bio je g. dr. Jaroslav Šafarž, direktor istog Saveza, koji je izneo istorijat čitave dosadašnje akcije. Delegat g. Vidaković podneo je izveštaj o radu našeg Saveza na realizovanju ideje slovenskog saveza gradova i ujedno u ime jugoslovenske delegacije predložio nacrt rezolucije Konferencije. Taj predlog primljen je jednoglasno, sa malim izmenama. Glavna je tačka rezolucije, da se konferencija izjašnjava za osnivanje Saveza jugoslovenskih gradova, u kojem bi imali biti Savezi gradova Čehoslovačke, Poljske, Jugoslavije i Bugarske. Savez će imati zadatak da putem međusobnog upoznavanja i saradnje pomogne izgrađivanje što bolje i socijalnije politike slovenskih gradova, kao i da podupre pacifikaciju sveta kroz sveslovensku solidarnost i uzajamnost. Konferencija je izjavila želju da bi i ruski narod što pre sudelovao u radu Saveza.

Ujedno je izvršeno konstituisanje privremenog upravnog odbora Komiteta, u koji su ušla i dva delegata iz naše Kraljevine.

Pored toga je odlučeno da se za Kongres izradi predlog statuta i ideološkog programa Saveza. Ovi poslovi povereni su gg. dru. Šafaržu i Vidakoviću.

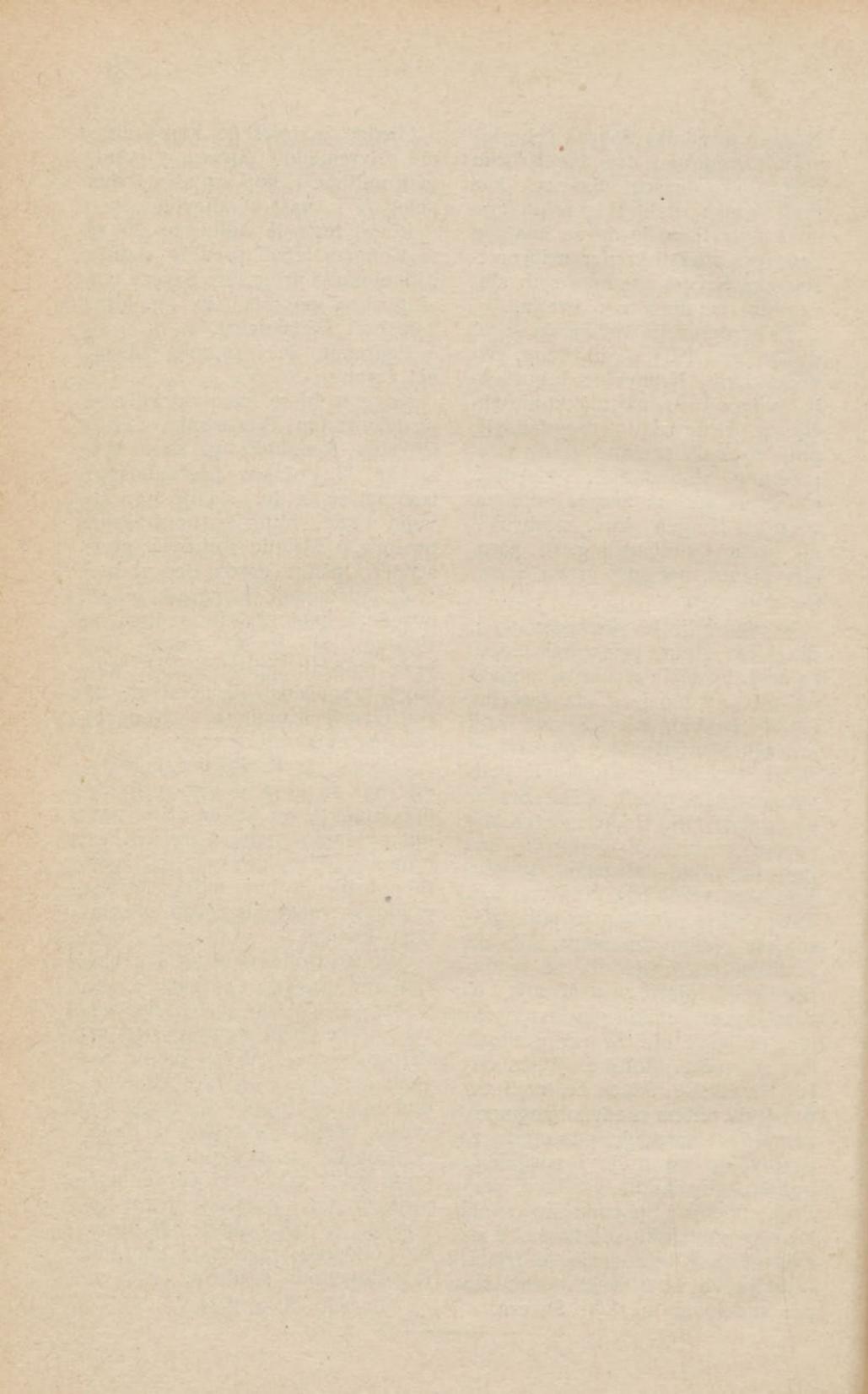
Pokrenuto je i pitanje izdavanja časopisa Saveza.

Kongres bi se imao održati pod protektoratom Predsednika Čehoslovačke Republike g. dra. Masaryka. U počasno predsedništvo izabrani su iz Jugoslavije gg. Živojin Lazić, Ministar unutrašnjih poslova, i Milutin Petrović, predsednik Opštine grada Beograda.

Za održavanje Kongresa bili su određeni dani 26—30 septembar 1934 g., ali je na zahtev Saveza poljskih gradova koji nije bio u mogućnosti da učestvuje na konferenciji Komiteta, Kongres odložen na kasnije vreme.

Delegati iz Kraljevine Jugoslavije bili su u Pragu vrlo prijazno dočekani, te im je naročitu pažnju poklonio i g. dr. Karel Baksa, primator grada Praga. Delegati sa položili, u ime našeg Saveza gradova, venac na grob Neznamom Junaku.

Ako se uzme u obzir sav opisani rad Savezne uprave, i ako se imaju u vidu slabe finansijske prilike Saveza gradova u sadašnje vreme, vidi se da se Savezna uprava i u protekloj godini mnogo trudila da odgovori svome pozivu. Nadajmo se da će se u buduće moći raditi u povoljnijim prilikama, i da će se moći proširiti rad i pojačati njegov intenzitet, te tako imati više uspeha u interesu razvitka i napretka jugoslovenskih gradova.

UPUTSTVA ZA IZVRŠENJE NEKIH ODREDBA ZAKONA O GRADSKIM OPŠTINAMA

Svim gradovima članovima Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije

U Zakonu o gradskim opštinama ima nekoliko odredaba po kojima treba odmah u prvo vreme postupiti, bilo zato jer to traži sam Zakon, bilo s drugih važnih razloga.

§ 22 Zakona određuje za pojedine gradove, prema broju stanovnika, broj gradskih većnika, ali dopušta da se taj broj može smanjiti najviše za jednu trećinu. Gradovi dakle koji već sada žele da smanje Zakonom određeni broj gradskih većnika, treba da donesu odluku o tom najkasnije do onog vremena kada po Zakonu može da počne predavanje kandidatskih lista za prve izbore u smislu § 37. Gradovi koji do tog vremena ne donesu nikakovu odluku po tom pitanju moći će je doneti tek za druge izbore po novom zakonu.

§ 89 Zakona daje u nadležnost gradova samo ograničen deo poslova opšte uprave iz nadležnosti prvostepenih opšteupravnih vlasti, ali ovlašćuje Ministra unutrašnjih poslova da može, u sporazumu sa resornim ministrima, uredbom prenositi u nadležnost gradova i druge poslove opšte uprave. Ako dakle koji grad naročito želi da dobije u svoju nadležnost veći deo poslova opšte uprave iz nadležnosti državnih prvostepenih vlasti nego što ih daje pruga stav § 89, neka to, po odluci gradskog veća, zatraži obrazloženom predstavkom od Ministra unutrašnjih poslova, dakako putem nadležne banske uprave. Najvažniji poslovi opšte uprave koje sam Zakon ne daje u nadležnost gradova jesu poslovi po Zakonu o radnjama.

Gradsko veće ima da odredi dva svoja člana koji će, po t. 2) § 96 sa predsednikom gradske opštine potpisivati akte u poslovima koji obavezuju gradsku opštinu. Ne će biti protivno Zakonu, ako se toj dvojici odredi jedan ili dva zamenika za slučaj sprečenosti. Gradsko veće, međutim, može i za svaki pojedini konkretni slučaj odrediti dva svoja člana za potpisivanje.

Da bi se mogli sastaviti novi disciplinski sudovi po § 107 i 108, svako gradsko veće treba da odredi po dva gradska većnika u disciplinski sud prvog stepena i u viši disciplinski sud. Ovo neće biti neophodno potrebno onde gde je već ranije postojao disciplinski sud u kojem su dva sudije bile članovi gradskog predstavnništva, u koliko ih je novi Zakon zate-

kao kao članove disciplinskog suda, jer lakvi mogu svoje funkcije nastaviti u novom disciplinskom sudu. No i u takvim slučajevima gradsko veće može da odredi nova lica, ako to smatra za potrebno.

Kad Ministar unutrašnjih poslova donese Uredbu po stavu 2 § 159 gradsko veće ima da odredi dva gradska većnika koji će, u roku od tri meseca po donošenju Uredbe, doneti odluke po stavu 3 § 159. Ujedno imaće gradsko poglavarstvo pozvati sve službenike na sistematizovanim (stalnim) mestima, da predlože dokumenta u smislu t. 1. § 159, te spremiti referate za donošenje odluka po stavu 3 § 159

Pored ovih pitanja, koja zahtevaju više ili manje hitno rešavanje, Savez gradova želi da skrene članovima pažnju još na neke odredbe novog Zakona, naročito zato što je već do sada od nekih gradova primio razne upite u pogledu tumačenja nekih odredaba Zakona.

Gradovi koji imaju već za prvo vreme u vidu neke teritorijalne promene u smislu § 6, napose pripajanje koje susjedne opštine ili jednog dela njenog gradu, neka to pitanje što pre pokrenu, kako se ne bi moralo rešavati zakonodavnim putem nego ukazom, u smislu odredbe § 144.

Vrlo su važne odredbe o članstvu. Tako po stavu 2 § 12 državni i javni samoupravni službenici te sveštenici po zakonu su (ex lege) članovi opštine u kojoj je njihovo *stalno službeno sedište*. Prema tome stiču članstvo po zakonu samo oni državni službenici građanskog i vojnog reda te *javni* samoupravni službenici (npr. službenici samoupravnih privrednih preduzeća nisu javni) koji se nalaze na stalno sistematizovanim mestima, dakle činovnici, zvaničnici, služitelji i činovnički pripravnici, odnosno, gde takva kategorizacija službenika nije izvršena, službenici na odgovarajućim *stalnim* zvanjima. Dnevničari, kontraktualni i honorarni službenici, i oni koji se uzimaju na rad samo privremeno ili s vremena na vreme, nemaju članstvo po samom zakonu. Od sveštenika imaju članstvo po zakonu samo oni koji se nalaze u stalnoj državnoj službi, odnosno u versko-upravnoj ili dušebrižničkoj službi sa stalnim službenim sedištem po propisima koji važe za dotičnu veru.

Kako svim tim licima Zakon daje pravo da u roku od tri meseca od dana odluke o promeni službenog sedišta izjave da zadržavaju staro članstvo, mora se u svim slučajevima ka da je odluka o službenom sedištu (dakle o postavljanju ili o premešljanju) donesena po stupanju na snagu novog Zakona (dakle na dan 23 septembra 1934 godine ili nakon toga dana) sačekali dok ne minu tri meseca od dana donošenja odluke. Tek onda može dotično lice da bude uneseno u spisak članova, ako nije međutim dalo izjavu da zadržava staro članstvo. Za vreme od ta tri meseca ne gubi dotično lice članstvo op-

šline u kojoj ga je dotle uživalo, i ona mu ga je dužna priznavati.

Izjava (ne molba) ima se dati kod poglavarstva grada u kojem dotično lice ima stalno službeno sedište. Isto važi i za lica za koja je donesena odluka o stalnom sedištu *pre* 23 septembra 1934 g., ako po ranijim propisima nisu službom sticala članstvo, ali za njih rok od tri meseca počinje da teče tek od 23 septembra 1934 god.

Nasuprot, ona od pomenutih lica koja su već imala članstvo u dotičnom gradu na dan 23 septembra 1934 godine smatraju se, u smislu odredbe § 151, punopravnim članovima, ali mogu u roku od šest meseci, na osnovu svoje naročite izjave, natrag dobiti članstvo jedne od onih opština u kojoj su ga ranije imala. To obnovljeno članstvo im teče od dana izjave, a do toga dana članovi su grada u kojemu im je stalno službeno sedište.

Lica koja su jednom zadržala staro članstvo na osnovu izjave po stavu 2 § 12, moraju takvu izjavu obnoviti i prilikom svake buduće promene službenog sedišta, ako ne žele da imaju članstvo u općini gde im je novo službeno sedište.

Budući da Zakon nije odredio rok u kojem lica koja ispunjavaju uslove stava 4 § 13 (za stečenje članstva desetogodišnjim stalnim nastanjenjem u gradu) mogu da daju izjavu o zadržavanju starog članstva, biće potrebno u svakom pojedinom konkretnom slučaju od dotičnog lica tražiti naročitu izjavu (ne molbu) hoće li ili neće da zadrži staro članstvo. Ako *hoće* ima se pozvati da samo od nadležne opštine pribavi pismeni pristanak. Ako nadležna opština (opštinski odbor odnosno gradsko veće) uskrati pristanak ima se dotično lice uneti u spisak članova grada u kojem je stalno nastanjeno. Ako dotično lice izjavi da *neće* da zadrži staro članstvo, ima se odmah uneti u spisak članova. Novo članstvo teče od dana 23 septembra 1934 godine, ako je dotično lice već ranije ili na taj dan navršilo deset godina stalnog stanovanja u gradu, a u protivnom slučaju od dana kad je istekao taj zakonski rok.

Ni u kojem slučaju ne može grad od dotičnog lica tražiti dokaz da ispunjava uslove tačke 1) i 2) § 13, već ako gradsko poglavarstvo drži da ti uslovi nisu ispunjeni, mora to po službenoj dužnosti utvrditi. Isto tako dužno je gradsko poglavarstvo utvrđivati i činjenicu desetogodišnjeg stalnog nastanjenja u gradu.

Od takvih lica ne mogu se tražiti molbe, već samo izjave, sa dokumentima koja su potrebna za unos u spisak članova (krštenice, venčanice, odluke o usvojenju, o razvodu braka it.d.)

Stalno nastanjenje od 10 godina u smislu stava 4 § 13 mora biti *neprekinuto*. Lice koje je prekinulo boravak u gradu sa namerom da se nastavi u drugoj opštini, pa se onda opet vraća u grad, počinje nanovo da teče rok od 10 godina od

dana povratka. Ne smatra se prekidom, ako dotično lice boravi neko vreme u drugoj opštini bez namere stalnog nastanjenja, npr. u bolnici, na otsluživanju vojnog roka, na školovanju, na letovanju, na naučnom putovanju, na sezonskom radu itd., kao i nijedan slučaj prinudnog boravka, npr. na izdržavanju kazni itd.

Maloletna vanbračna deca slede majku u članstvu i onda ako se ona uda za čoveka koji se ne prizna njihovim ocem.

Nasuprot maloletna bračna deca ne slede majku po zakonu o članstvu, ako ona kao udovica promeni članstvo (udajom ili inače).

Žena rastavljena po propisima rimokatoličke crkve sledi muža i dalje u članstvu, i ne može steći samostalno članstvo. Ako je, po ranijim propisima, već stekla samostalno članstvo, zadržava ga doduše po § 151, ali ne može više steći novo samostalno članstvo.

Sva lica koja nisu stekla članstvo dotičnoga grada po ranijim propisima, ako su na dan stupanja na snagu novog Zakona potpuno ispunjavala sve uslove što ih ovaj Zakon traži za punopravno sticanje članstva po samom zakonu, imaju se smatrati članovima od dana 23 septembra 1934 godine. Lica koja te uslove ispune tek posle stupanja novog Zakona na snagu, biće članovi od dana kad ispune uslove. Jedino pozakonjena deca smatraju se članovima od dana rođenja.

U slučajevima kada članstvo nastaje po samom zakonu, a to su svi slučajevi § 12 te slučaj stava 4 § 13, ne može opština odlučivati da li će dotično lice primiti za člana ili neće, već je nadležna jedino da utvrdi da članstvo postoji od trenutka Zakonom određenog.

Naročito skrećemo pažnju na odredbu stava 5 § 13, po kojoj niko ne može biti izbrisan iz spiska članova jedne opštine dok ne bude unesen u spisak članova druge opštine. Dakle opština čiji je član preko deset godina stalno nastanjen u drugoj opštini, ne može ga zbog te same okolnosti izbrisati iz spiska svojih članova ali može tražiti od dotične opštine da ga ona unese u spisak svojih članova i da joj o tom dostavi izveštaj.

Zakon ne sadrži nikakve odredbe o starim gradskim grbovima, pa se zato mora uzeti da se ti grbovi mogu upotrebljavati svuda, samo ne na službenom pečatu, jer na njemu mora *da je državni grb*. Dakle je slobodna upotreba starih gradskih grbova, u koliko su priznati od vlasti na gradskim zgradama, kolima i drugim predmetima, *pa i na hartijama koje se upotrebljavaju u službenoj prepisci*. Pogotovo je slobodno upotrebljavati gradski grb kod gradskih privrednih preduzeća kao električne centrale, gradske štedionice, tranvaja i slično.

Isto tako može se uzeti da je dozvoljena i upotreba

gradskih zastava (pa i pored državnih gde su ove propisane), jer ni o njima nema u Zakonu nikakvih odredaba.

Po § 71, da bi veće moglo rešavati, mora u sednici biti polovina i jedan više od stvarnog broja većnika. To znači, ako, recimo, Zakon određuje broj od 36 većnika, a četiri mesta su upražnjena, onda polovina i jedan više nije 19, nego 17.

Po § 72, gradsko veće rešava većinom *danih* glasova, dakle ne dolaze u obzir oni prisutni većnici koji su se ustegli od glasanja. Ako je npr. prisutno 20 većnika, pa za dolični predlog glasa samo njih 9, nije samim tim predlog odbačen, već pretsedavajući treba da odredi glasanje protiv predloga. Ako kod toga glasanja samo 8 većnika glasa protiv predloga, a ostali se ustegnu od glasanja, predlog je usvojen, jer se računaju samo dani glasovi, a od tih je 9 palo za predlog, a 8 protiv njega.

Tajno glasanje kod izbora gradskih činovnika (stav 2 § 75) mora da se izvrši i onda ako je predložen samo jedan kandidat. U tom slučaju glasaće se listićima sa „da“ ili „ne“.

Budžetska godina počinje kad i budžetska godina po državnom budžetu, dakle 1 aprila, a budžet mora da bude sastavljen najdalje na tri meseca pre početka budžetske godine, dakle najdalje do 31 decembra.

Po § 148 dužna su nova gradska veća u roku od godinu dana (*od dana uvođenja u dužnost*) doneli novim Zakonom propisane statute i uredbe o organizaciji.

Savez gradova namerava izraditi primere za takve statute i uredbe i dostaviti ih svim članovima, tako da budu u svim gradovima, po mogućstvu, što jednoobrazniji.

Do donošenja tih novih statuta i uredaba ostaju (po § 156) na snazi dosadašnji statuti, uredbe i pravilnici, ukoliko nisu u protivnosti sa Zakonom. To važi napose i za statute o pravnim odnosima gradskih službenika. Oni se, do donošenja statuta is § 100, postavljaju i unapređuju po ranijim propisima, ali pri tom valja paziti da nijedno postavljanje ni unapređenje ne bude u protivnosti sa ovim zakonom, napose sa odredbama § 101, 102 i 104. Protivno bi bilo Zakonu kad bi neko bio postavljen za gradskog čikovnika bez natečaja kad bi bilo izabrano lice koje nije naš državljanin, ili lice koje ne ispunjava uslove § 3 i 4 Zakona o činovnicima od 1931 godine, ili bi neko bio izabran za stručnog referenta, a nema kvalifikacije *propisane za državnog činovnika odgovarajuće struke*, ili ne bi činovnika izabralo gradsko veće, nego bi ga postavio sam pretsednik itd. Isto tako bilo bi protivno Zakonu kad ne bi bila donesena odluka o prestanku službe, ako je nastupio koji od slučajeva § 104 Zakona o činovnicima, ili se kod penzionisanja ne bi u svemu postupilo po odredbama pomenutog Zakona o činovnicima ili bi se disciplinski postupak vodio po

ranijim propisima, a ne po odredbama Glave XI Zakona o činovnicima (osim ako je dotični disciplinski predmet već rešen u prvom stepenu) itd.

Ni u kom slučaju ne mogu više da deluju disciplinski sudovi sastavljeni po ranijim propisima, već samo sudovi po § 107 i 108 novog Zakona.

Prinadležnosti gradskih službenika ostaju za sada netaknute, (ukoliko ih eventualno ne smanji samo gradsko veće iz naročitih razloga koji stoje izvan novog Zakona), a i napredovanje se vrši po dosadašnjim propisima, ali će se kasnije, u postupku po § 159, morati smanjiti plate i položajni dodaci ako su (uzeti skupno u jednoj sumi) veći od plata i položajnih dodataka državnih službenika odgovarajućeg položaja, što će se određivati u smislu Uredbe po stavu 2 § 159. Revizijom po § 159 biće obuhvaćena i ona službenička prava koja budu priznata od dana stupanja na snagu novog Zakona pa do same revizije.

Gradovi koji još vrše dosadašnju sudsku nadležnost opštinskog suda, moraju, po § 154, za te poslove odmah postaviti činovnika sa pravnom fakultetskom spremom. Takvog činovnika određuje gradsko veće.

Po § 156, svi propisi o gradskim dažbinama ostaju na snazi dok se ne izmene, pa makar eventualno i nisu u saglasnosti sa novim Zakonom.

Po § 160, nadzorna vlast može da stavi zahtev za uklanjanje gradskih službenika samo do isteka roka od tri meseca u kojem se imaju doneti odluke po stavu trećem § 159.

Pitanje nekvalifikovanih gradskih službenika (§ 161) rešavaće se tek onda kad stupe na snagu novi statuti iz § 100, er će tek ti statuti doneti odredbe o kvalifikacijama gradskih službenika (u granicama § 101).

Savezu gradova stalo je vrlo mnogo do jednoobraznog sprovođenja odredaba Zakona o gradovima. Da bi se ta svrha postigla, potrebno je da se što pre rasčiste sva sporna pitanja i da se sa nadležne strane dobiju uputstva o tumačenju svih zakonskih odredaba koje same po sebi nisu dovoljno jasne. Molimo zato sve članove da nam saopšte koje odredbe Zakona o gradskim opštinama ne smatraju za dovoljno jasne napose one koje su im već do sada zadavale teškoća u praktičnom sprovođenju Zakona. Mi ćemo onda zatražiti uputstva od Ministarstva unutrašnjih poslova, ukoliko ne budemo sami mogli da damo pouzdana obaveštenja.

Tajnik:

Šarić

Pretsednik:

Krbek

UPOREDJENJE ČINOVNIČKIH ZVANJA PO § 159 ZAKONA O GRADSKIM OPŠTINAMA

Uprava Saveza gradova Kraljevine Jugoslavije podnela je Ministarstvu unutrašnjih poslova detaljan svoj predlog i elaborat za pravilno upoređenje položaja gradskih službenika sa položajima državnih činovnika, a shodno § 159. U ovom Saveznom predlogu, uz koji ide i tabelarni pregled zvanja svakoga grada ponaosob, podvlači se:

Po odredbi drugog stava § 159 Zakona o gradskim opštinama, Ministar unutrašnjih poslova, u sporazumu sa Ministrom finansija, u.ediće privremeno, do donošenja opštinskih službeničkih statuta (iz § 100 istog Zakona), kojem zvanju i položaju državnog službenika odgovara zvanje gradskog službenika. Ta uredba potrebna je zato da bi se moglo, i pre donošenja pomenutih statuta, izvršiti takvo regulisanje prinadležnosti gradskih službenika, da njihove plate i položajni dodaci ne budu veći od onih koje uživaju državni službenici odgovarajućeg položaja.

Kad bi se pomenuta odredba Zakona o gradskim opštinama imala izvršiti u najstrožem verbalnom smislu, *moralo bi se za svako gradsko zvanje naći adekvatno zvanje u državnoj službi*. Međutim, takav posao bio bi ne samo vrlo težak, gotovo nemoguć (jer ima dosta gradskih zvanja kojima nema sličnih u državnoj službi) nego i suvišan, jer se pomenuti zakonski cilj može postići na mnogo lakši i jednostavniji način.

Uprava Saveza gradova zatražila je od svih gradova da joj dostave spiskove zvanja svojih gradskih službenika, za naznakom grupa odnosno položaja po kojima su dotična zvanja raspoređena. Tome pozivu odazvale se apsolutna većina gradova, i iz prikupljenih podataka dobiva se jasna slika o sadašnjim sistemima prinadležnosti gradskih službenika u raznim bivšim pravnim područjima.

Primljene spiskove zvanja sredili smo prema grupama Zakona o činovnicima od 1931 godine, odnosno prema mesečnim platama, te smo izradili priložene pregledne tabele, zasebno za svako bivše pravno područje.

U prvom redu udara u oči ogroman broj zvanja u pojedinim područjima. Tako na bivšem području Srbije i Crne Gore, u 13 gradova (od 24) od kojih smo dobili podatke, nalazimo svega 202 gradska zvanja, na ranijem području Hrvatske i Slavonije, u 15 gradova (od 23), ima ukupno 210 zvanja, a na

bivšem području Bačke i Banata, u 8 gradova (od 10) svega 177 zvanja. Nema sumnje da su ti brojevi preveliki, kad se uzme, da grad Zagreb, koji je drugi po veličini, ima samo 57 zvanja. Nema nijednoga grada, naročito većeg, koji ne bi imao po nekoliko svojih zasebnih zvanja, ili bolje naziva zvanja. Savez gradova nastaje, prilikom donošenja statuta iz § 100, da se broj gradskih zvanja svede na minimum, i da se u tom pogledu izvrši što veća jednoobraznost, spajanjem više srodnih zvanja u jedno, i deljenjem pojedinih struka na što manje zvanja.

Za isto zvanje postoje u raznim područjima razni nazivi, tako da se po samom nazivu ne može uvek pouzdano odrediti vrsta službe kojoj dotično zvanje odgovara, pa bi za svaki takav slučaj bilo potrebno detaljnije poznavanje organizacije službe u dotičnom gradu.

Nadalje su neka zvanja u pojedinim gradovima (nesamo raznih nego i istog pravnog područja) vrlo različito raspoređena, prema tome kakva se gde kvalifikacija traži za dotično zvanje. U tom je najkarakterističnije zvanje tržnog nadzornika (inspektora), koje se u jednom gradu nalazi među zvanjima za koja se traži fakultetska sprema, u drugom među zvanjima sa potpunom srednjom školom, u trećem među zvanjima sa nepotpunom srednjom školom, u četvrtom među zvaničničkim, a u petom među služiteljskim zvanjima! Ima i drugih zvanja, koja su u jednom gradu činovička, u drugom zvaničnička, a u trećem služiteljska, kao što su i mnoga zvanja u jednim gradovima zvaničničnika, a u drugim služiteljska. Kad bi dakle, Uredba po § 159 htela da za svako gradsko zvanje nadje odgovarajuće zvanje državnog službenika, ne bi to mogla učiniti za svako zvanje generalno, nego pojedinačno, i to zasebno za svaki grad, odnosno za više gradova skupa. Takva bi Uredba bila vanredno obimna, a bez stvarne potrebe, kako će se kasnije videti.

U mnogim gradovima «zvanja» i nisu zvanja u pravom smislu nego samo nazivi za oznaku grupe u kojoj se nalazi službenik dotične struke, jer napredovanje iz grupe u grupu biva automatski, a ne na upražnjeno mesto. Drukčije to i ne može da bude, jer je za pojedine struke u manjim gradovima (a u izvesnoj meri i u većim) sistemizovano samo po jedno mesto, pa dotični službenik, po sistemu napredovanja na upražnjeno mesto, ne bi uopšte nikad mogao da napreduje. Baš zato neki gradovi nazivaju pojedina zvanja od početka do kraja službe jednim jedinim nazivom. U takvim gradovima (naročito na bivšem području Hrvatske i Slavonije) zove se n.pr. pravni referent za čitavo vreme službe «senator», tehnički referent «inženjer», zdravstveni referent «fizik», blagajnički činovnik «blagajnik» itd. U drugim gradovima, nasuprot, vidimo za po-

jedine grupe iste struke razne nazive, tako kod pravnika: pristav, tajnik (sekretar), senator ili savetnik; kod inženjera: inženjer ili tehnički pristav, viši inženjer ili nadinženjer, tehnički savetnik, tehnički viši savetnik; kod blagajničkog činovnika: blagajnički asistent, oficijal, pristav, kontrolor, blagajnik, nadblagajnik, savetnik itd. Zato nalazimo kod rasporeda zvanja u položajne grupe vrlo velike razlike. Tako je na pr. zvanje senatora raspoređeno u nekim gradovima od VIII grupe na više, a u drugima od V odnosno IV/2 ili IV/1 na više; zvanje inženjera nalazi se u jednom gradu samo u VIII i VII grupi, a u drugom je raspoređeno od VIII grupe na više; zvanje blagajnika raspoređeno je u jednom gradu u V grupu, u drugom u V i VI, u trećem u VI, u četvrtom od VII do V, u petom od IX do V itd. Zvanje fizika nalazi se u jednom gradu u najvišim grupama, u drugom u srednjim (iznad njega je zdravstveni savetnik), a u trećem u najnižim. Ne bi se dakle Uredbom po § 159 moglo generalno odrediti da zvanje gradskog senatora, inženjera, lekara, blagajnika itd. odgovora tomu i tomu (jednomu za svaku struku i za svaki grad) zvanju državnog službenika, nego bi i tu bile potrebne velike diferencijacije.

Pre nego ćemo da iznesemo naš predlog, treba još da prikazemo kako su gradski službenici raspoređeni po grupama u pojedinim ranijim pravnim područjima.

U Srbiji i Crnoj Gori nije do sada nigde izvršeno izjednačenje prinadležnosti gradskih i državnih službenika, nego se plate određuju po starom Zakonu o opštinama, te, može se reći, nigde ne premašuju prinadležnosti državnih službenika. Izuzetak čine gradovi Beograd i Skoplje. U Beogradu su opštinski službenici raspoređeni u grupe po Statutu od 1929 godine, ali te grupe ne odgovaraju ni starom Zakonu o činovnicima od 1923 godine, nego čine jedan posve zaseban sistem prinadležnosti. U priloženim tabelama prikazane su prinadležnosti beogradskih opštinskih službenika (upoređenjem prema njihovoj ukupnoj visini) u položajnim grupama Zakona od 1931 godine, a za ostale gradove Srbije i Crne Gore unesene su u tabele prinadležnosti u globalnim mesečnim iznosima. U Skoplju imaju neki viši činovnici prinadležnosti koje odgovaraju prinadležnostima gradskih činovnika u našim najvećim gradovima (Beogradu, Zagrebu i Ljubljani), ali kod nižih službeničkih zvanja nema velikih razlika prema ostalim gradovima Srbije i Crne Gore. Neki gradovi poslali su nam samo spisak zvanja, bez naznake plata. Takvi gradovi nisu uvedeni u tabelama, ali njihova zvanja uneli smo u tabele (ovo važi i za neke gradove u drugim područjima.)

U Hrvatskoj i Slavoniji od 15 gradova njih 13 izvršilo je potpuno izjednačenje sa državnim službenicima po Zakonu od 1931 godine, samo su dodaci za skupoću u nekim gradovima nešto veći. Gradovi Zagreb i Sisak zadržali su raniji sistem

prinadležnosti (od 1924 godine) koji se doduše naslanja na Zakon od 1923 godine, ali sa bitnim razlikama. U tabelama su prinadležnosti ta dva grada prikazane, shodnim upoređenjem u grupama Zakona od 1931 godine. Izjednačenje izvršio je i grad Osijek (nije poslao spisak zvanja), gde je zvanje «ravnatelj gradskog načelstva» (pomoćnika gradskog načelnika) raspoređeno u II/2 i III/1 grupu. Ostali činovnici sa fakultetskom spremom raspoređeni su od VIII do III/2 grupe zaključno, činovnici sa potpunom srednjom školom od IX do V grupe, a činovnici sa nepotpunom srednjom školom od X do VII. U Sremskim Karlovcima postoji još stari sistem iz vremena pre Zakona od 1923 godine.

U Bačkoj i Banatu, i to u onih 8 gradova (od 10) od kojih smo dobili potpune podatke, izvršeno je u celosti izjednačenje sa prinadležnostima državnih službenika. U Novom Sadu postoji još stari sistem prinadležnosti po Zakonu od 1923 godine.

Sa područja Bosne i Hercegovine imamo tačan spisak činovničkih zvanja samo od grada Sarajeva, koji ima svoj zasebni sistem prinadležnosti. Mi smo i te prinadležnosti u odnosnoj tabeli, shodnim upoređenjem, prikazali u grupama Zakona od 1931 godine. U Banjaluci i Mostaru uređene su prinadležnosti gradskih službenika po sistemu Zakona od 1923 godine. Najviši položaj činovnika sa fakultetskom spremom jednak je u Banjaluci IV grupi 1 stepena, a u Mostaru IV grupi 2 stepena po Zakonu od 1931 godine.

Iz Dalmacije dobili smo tačan spisak sistemizovanih zvanja samo od grada Splita. Tamo su gradski službenici raspoređeni sa primenom Zakona od 1923 godine. U prilogu smo prikazali njihove prinadležnosti, shodnim upoređenjem, u grupama Zakona od 1931 godine. Slično je i u gradu Dubrovniku, gde je najviši položaj činovnika sa fakultetskom spremom jednak IV grupi 2 stepena, a i u ostalim gradovima uređene su prinadležnosti sa primenom Zakona od 1923 godine, te nisu veće od državnih.

Sa područja Slovenije imamo tačne podatke iz Ljubljane i Celja. Svaki od ta dva grada ima svoj zasebni sistem prinadležnosti. Shodnim upoređenjem prikazali smo te prinadležnosti u grupama Zakona od 1931 godine.

Što se tiče najviših grupa do kojih su raspoređeni gradski službenici, vidimo sledeće: Gde postoje zasebni pomoćnici gradskog načelnika (pretsednika gradske opštine), tzv. direktori (ravnatelji) magistrata, kao u Zagrebu i Ljubljani, ili direktori odeljenja, kao u Beogradu, imaju ti činovnici prinadležnosti koje odgovaraju II (često I) grupi državnih službenika, i to s obzirom na njihov vanredno odgovorni i teški položaj u službi velikih gradova. Ostali činovnici sa fakultetskom spre-

mom raspoređeni su (odnosno imaju prinadležnosti) u nekim gradovima do III/1 ili III/2 grupe, u drugim manjim do IV/1 odnosno IV/2 grupe.

Raspoređivanje najviših gradskih zvanja sa fakultetskom spremom (kojih i u najvećim gradovima ima samo po nekoliko) u II položajnu grupu nije neopravdano kad se uvaži koliko je komplikovan privredni, socijalni i kulturni život u gradovima, i da ti činovnici imaju vanredno tešku službu, jer treba da budno prate razvitak životnih prilika u gradu, kako bi mogli valjano zadovoljavati goleme zahtjeve, koje svakim danom na njih stavlja novo doba.

Takvo raspoređivanje nije neopravdano ni s obzirom na okolnost, što su npr. u III/1 grupu raspoređeni: sudija upravnog suda, direktor potpune srednje škole, učiteljske škole, trgovačke akademije i srednje tehničke škole, a u III/2 grupu sreski načelnik, viši monopolski savetnik, pomoćnik finansijskog direktora, profesor srednje škole, upravnik bolnice itd.

Činovnici sa potpunom srednjom školom raspoređeni su najčešće do V grupe, a samo u najvećim i nekim većim gradovima imaju šefovi stručnih ureda i odeljaka prinadležnosti IV grupe, što je i opravdano, jer oni stoje na čelu velikih ureda, te imaju važan položaj kao referenti u najosetljivijoj gradskoj službi. Isto važi i za šefa arhive (pomoćnih ureda), koji u najvećim gradovima imaju prinadležnosti koje odgovaraju VI grupi.

Zvaničnici i služitelji u nekim gradovima (naročito u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani) imaju naročito većim brojem godina službe) prinadležnosti koje odgovaraju i nižim činovničkim položajnim grupama. Tu bi se mogla učiniti korektura na taj način da se tim gradovima omogući da takve zvaničnike prevedu u zvanja za koja se traži nepotpuna srednja škola, analognom primenom zadnje rečenice § 8 Zakona o činovnicima od 1931 godine, a služitelje isto tako u zvaničnička zvanja.

U pitanje eventualno nedovoljnih kvalifikacija za pojedina zvanja ne bi se imalo ovom prilikom ulaziti, jer će se ono rešavati nakon donošenja novih gradskih službeničkih statuta, po § 161 Zakona o gradskim opštinama. Ovo važi naročito za gradove Srbije i Crne Gore, gde tek mali broj službenika ima one kvalifikacije, koje će novi statuti tražiti za dotična službenička mesta.

Treba još istaknuti da u gradovima Srbije i Crne Gore nema dodataka na skupoću, nego se plate određuju u globalnim iznosima. Te su plate dakako veće od samih plata i položajnih dodataka odgovarajućih zvanja državnih službenika, pa će takvi gradovi morati razliku odobriti u formi dodataka na skupoću.

Primećujemo da se u priloženim tabelama ne nalaze službenička zvanja u gradskim privrednim preduzećima, a ni pripravnička zvanja koja su svuda gde postoje izjednačenja sa

zvanjima činovničkih pripravnika odnosno struka u državnoj službi. Ističemo ovde da u gradu Zagrebu doduše nema sistematizovanih pripravnčkih zvanja u smislu Zakona od 1931 godine, ali se činovnici najnižeg položaja u praksi biraju iz redova tzv. pomoćnih nameštenika, koji su proveli najmanje tri godine u radu dotične struke sa punom propisanom kvalifikacijom, te su tako ovi pomoćni nameštenici jednaki pripravnicima u državnoj službi.

Uzevši sve to u obzir mogla bi se Uredba po § 159 Zakona o gradskim opštinama doneti po ovim principima:

I. Zvanja gradskih pravnih i stručnih referenata upoređuju se sa zvanjima državnih činovnika koji su raspoređeni od VIII do najviše III grupe 1 stepena zaključno. Pomoćnici (zamenici) pretsedika opštine (direktori magistrata), koliko gde postoje mogu da budu upoređeni i sa zvanjima državnih službenika koji su raspoređeni u II grupu.

II. Činovnici — zvanja za koja se traži srednja škola upoređuju se sa zvanjima državnih službenika koja su raspoređena od IX do V grupe zaključno. U većim gradovima mogu činovnici najvažnijih zvanja imati plate i položajne dodatke državnih činovnika IV grupe.

III. Činovnici — zvanja za koja se traži niža srednja škola upoređuju se sa zvanjima državnih službenika koji su raspoređeni od X do VII grupe zaključno. U većim gradovima mogu činovnici najvažnijih zvanja imati plate i položajne dodatke državnih činovnika VI grupe.

IV. Zvaničnička odnosno služiteljska zvanja upoređuju se sa zvanjima državnih zvaničnika odnosno služitelja odgovarajuće struke. U većim gradovima u kojim nije izvršeno izjednačenje sa pripadnostima državnih službenika mogu se zvaničnici koji ispunjavaju uslove zadnje rečenice § 8 Zakona o činovnicima od 1931 godine provesti na činovnička zvanja X-VIII grupe za ključno, a služitelji, pod istim uslovima na odgovarajuća zvanja zvaničnika.

V. Pripravnička zvanja upoređuju se sa zvanjima pripravnika odgovarajućih struka u državnoj službi.

VI. Na području Srbije i Crne Gore i u gradovima ostalih područja koji do sada nisu bili uređeni kao gradovi, zvanja delovođe (tajnika, bilježnika), blagajnika, knjigovođe, te tehničkih i ostalih činovnika na položajima za koje se ne traži fakultetska sprema, a sa službom za koju se u ranije uređenim gradovima traži sprema potpune srednje škole, upoređuju se, bez obzira na faktičnu kvalifikaciju pojedinih službenika, sa zvanjima državnih službenika koja su raspoređena od IX do V grupe zaključno. Zvanja kancelarijskih i drugih činovnika sa službom za koju se u ranije uređenim gradovima traži sprema nepotpune srednje škole upoređuju se, bez obzira na faktičnu

kvalifikaciju pojedinih službenika, sa zvanjima državnih službenika koja su raspoređena od X do VII grupe završavaju. Sva ostala zvanja upoređuju se, bez obzira na kvalifikaciju, sa zvanjima državnih zvaničnika odnosno služitelja, prema službi koju vrše.

VII. U gradovima gde službenici nisu raspoređeni u grupe po Zakonu o činovnicima od 1931. godine ima se za svaki sadašnji položaj unutar svakog pojedinog zvanja odrediti, u granicama gornjih odredaba, odgovarajuća uporedna grupa po Zakonu o činovnicima od 1931. godine.

Ako Uredba bude izrađena po ovim principima, biće citavo pitanje rešeno na najjednostavniji način, a gradski službenici neće biti, kod prelaza u novo stanje odveć oseljivo pogođeni. Čast nam je umoliti Ministarsivo da izvoli ovaj naš predlog uzeti u obzir kod donošenja Uredbe po drugom stavu § 159 Zakona o opštinama.

Tajnik:
Šarić, v. r.

Pretsednik:
Saveza gradova
Dr. Krbek, v. r.

Slovanska K

6K M

C 1487

90201015416

Knjižnica Ljubljana

COBISS •